

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ

**«ΕΜΦΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ- ΕΡΕΥΝΑ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΣΕ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΥΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»**

ΑΝΔΡΑΝΙΩΤΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ
ΕΠΙΒΛ. ΚΑΘ.: ΚΟΝΙΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 2019

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτό το πρότζεκτ τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Copyright © Ανδρανιώτη Δέσποινα. 2019.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Η έγκριση αυτού του πτυχιακού πρότζεκτ από το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος

Περίληψη

Η συγκεκριμένη έρευνα εξέτασε την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων, δηλαδή των στερεοτύπων σε σχέση με το φύλο, στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου στη σημερινή κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, μελετήθηκαν οι απόψεις φοιτητών/τριών του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης και φοιτητών/τριών του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, όταν καλούνται να προτείνουν ποιο όργανο θα ήταν κατάλληλο να μάθει ένα παιδί.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε είναι ποσοτική, διότι αναφέρεται σε συστηματική διερεύνηση φαινομένων με καταμέτρηση απαντήσεων. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 90 φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Υπήρξαν έξι ερευνητικές ομάδες. Πιο συγκεκριμένα, συμμετείχαν 30 φοιτητές του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της κατεύθυνσης Ευρωπαϊκής (Κλασσικής) Μουσικής (15 φοιτητές - *A-MET(EYP.)*) και 15 φοιτήτριες - *Γ-MET(EYP.)* , 30 φοιτητές του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της κατεύθυνσης Ελληνικής Παραδοσιακής (Δημοτικής) Μουσικής (15 φοιτητές - *A-MET(ΠΑΡΑΔ.)*) και 15 φοιτήτριες - *Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.)* και 30 φοιτητές του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής (15 φοιτητές - *A-EKΠ* και 15 φοιτήτριες - *Γ-EKΠ*).

Το ερωτηματολόγιο αποτελούταν από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος περιλάμβανε δημογραφικά στοιχεία των φοιτητών. Το δεύτερο μέρος αποτελούταν από εικόνες με δεκαπέντε μουσικά όργανα τα οποία ήταν: το πιάνο, το βιολί, το κοντραμπάσο, η άρπα, το εκκλησιαστικό όργανο, η χορωδία, η ποντιακή λύρα, το μπουζούκι, το νταούλι, το ηλεκτρικό μπάσο, το φλάουτο, το κλαρινέτο, η τούμπα, το σαξόφωνο και τα ντραμς. Κάτω από κάθε εικόνα υπήρχαν οι εξής επιλογές: άνδρας, γυναίκα ή και τα δύο φύλα. Έτσι οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να επιλέξουν μία από αυτές τις επιλογές για κάθε όργανο.

Παρατηρήθηκε ότι τόσο οι φοιτητές/τριες του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, όσο και οι φοιτητές/τριες του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, εξακολουθούν να επηρεάζονται σε κάποιο βαθμό από τα έμφυλα στερεότυπα της κοινωνίας. Τα όργανα που παρατηρήθηκε να παρουσιάζουν επιρροή από έμφυλα στερεότυπα για την ομάδα *A-MET(EYP.)* είναι: το μπουζούκι, το νταούλι και η τούμπα (για το ανδρικό φύλο) και η άρπα (για το γυναικείο φύλο). Η ομάδα *Γ-MET(EYP)* δεν φάνηκε να επηρεάζεται από τα έμφυλα στερεότυπα σε σημαντικό βαθμό (όλα τα όργανα επιλέχθηκαν πάνω από το 50% και για τα δύο φύλα). Η ομάδα *A-MET(ΠΑΡΑΔ.)* επέλεξε: το νταούλι και την τούμπα (για το ανδρικό φύλο), ενώ δεν επιλέχθηκε κανένα όργανο σε σημαντικό ποσοστό ότι είναι μόνο για γυναίκες. Για την ομάδα *Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.)* θεωρήθηκαν: το εκκλησιαστικό όργανο, η ποντιακή λύρα, το μπουζούκι, το νταούλι, το ηλεκτρικό μπάσο και η τούμπα ως όργανα που ενδείκνυνται μόνο το ανδρικό φύλο. Η άρπα επιλέχθηκε ως το μόνο μουσικό όργανο που είναι κατάλληλο να ασχοληθούν με αυτό μόνο γυναίκες. Για τις ομάδες *A-EKΠ* και *Γ-EKΠ*

τα μουσικά όργανα που επιλέχθηκαν ότι είναι κατάλληλα να μάθουν μόνο άνδρες είναι το εκκλησιαστικό όργανο, η ποντιακή λύρα, το μπουζούκι, το νταούλι, το ηλεκτρικό μπάσο, το κλαρινέτο, το φλάουτο και οι τούμπα. Το μουσικό όργανο που επιλέχθηκε και από την ομάδα Α-ΕΚΠ αλλά και από την ομάδα Γ-ΕΚΠ ως μουσικό όργανο με το οποίο ενδείκνυται να ασχοληθεί μόνο το γυναικείο φύλο είναι η άρπα. Η ομάδα Α-ΕΚΠ επέλεξε επιπλέον για το ανδρικό φύλο το σαξόφωνο, ενώ για το γυναικείο φύλο και το φλάουτο.

Σε γενικά πλαίσια φαίνεται ότι τα μουσικά όργανα τα οποία παρουσιάζουν επιρροή από τα έμφυλα στερεότυπα για τις περισσότερες ομάδες είναι τα ελληνικά παραδοσιακά μουσικά όργανα (ποντιακή λύρα, μπουζούκι και νταούλι) και η τούμπα. Το μόνο μουσικό όργανο που επιλέχθηκε από τις περισσότερες ομάδες ότι είναι κατάλληλο μόνο το γυναικείο φύλο είναι η άρπα.

Λέξεις-κλειδιά : έμφυλα στερεότυπα, μουσική εκπαίδευση, μουσικά όργανα

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ.....	8
1.1. Παράγοντες που επηρεάζουν έναν μαθητή στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου.....	8
1.2. Τι έχει παρατηρηθεί σχετικά με την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου.....	10
1.3. Τι έχει παρατηρηθεί για τα την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων στους εκπαιδευτικούς μουσικής σε σχέση με την επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου.....	11
1.4. Η ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων στην επιλογή του μουσικού οργάνου στα παιδιά.....	13
1.4.1. Η επιλογή μουσικού οργάνου στην προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία.....	13
1.4.2. Επιλογή μουσικού οργάνου σε παιδιά ηλικίας σχολικής και προεφηβικής ηλικίας.....	15
1.4.3. Επιλογή μουσικού οργάνου στην εφηβική ηλικία.....	16
1.5. Προσωπικές προσδοκίες για την έρευνα.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΡΕΥΝΑ.....	20
2.1. Μεθοδολογία.....	20
2.2. Συμμετέχοντες.....	20
2.3. Το ερωτηματολόγιο.....	21
2.4. Αποτελέσματα.....	21
2.4.1. Απαντήσεις ανά μουσικό όργανο.....	22
2.4.2. Απαντήσεις ανά ερευνητική ομάδα.....	34
2.4.2.1. Αποτελέσματα ομάδας Α-MET (ΕΥΡ.).....	34
2.4.2.2. Αποτελέσματα ομάδας Γ-MET (ΕΥΡ.).....	36
2.4.2.3. Αποτελέσματα ομάδας Α-MET (ΠΑΡΑΔ.).....	38
2.4.2.4. Αποτελέσματα ομάδας Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.).....	40
2.4.2.5. Αποτελέσματα ομάδας Α-ΕΚΠ.....	42
2.4.2.6. Αποτελέσματα ομάδας Γ-ΕΚΠ.....	44
2.4.2.7. Αποτελέσματα όλων των ομάδων.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	49
3.1. Συμπεράσματα της έρευνας.....	49
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	56
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	59

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγκεκριμένη έρευνα έχει ως στόχο να εξετάσει την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων, δηλαδή στερεοτύπων σε σχέση με το φύλο, στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου στη σημερινή κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, μελετά τις απόψεις φοιτητών/τριών του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης και φοιτητών/τριών του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, όταν καλούνται να προτείνουν ποιο όργανο θα ήταν κατάλληλο να μάθει ένα παιδί. Αν και πραγματοποιήθηκε παρόμοια πτυχιακή έρευνα το 2008 από φοιτήτρια του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (Βασιλειάδου, 2008), θέλησα να μελετήσω ξανά το ίδιο φαινόμενο, αυτό των έμφυλων στερεοτύπων στην επιλογή μάθησης ενός μουσικού οργάνου, για να διερευνήσω αν 10 χρόνια μετά της πρώτης έρευνας, συνεχίζει το φαινόμενο αυτό να υπάρχει. Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα, προστέθηκαν τρία ακόμα όργανα, το μπουζούκι, το νταούλι και η χορωδία, και έγινε επιπλέον διαχωρισμός στην ομάδα των φοιτητών του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης σε φοιτητές της παραδοσιακής και της κλασικής κατεύθυνσης.

Στο πρώτο κεφάλαιο της έρευνας γίνεται μια αναφορά στους παράγοντες που επηρεάζουν κάποιον στην επιλογή του μουσικού οργάνου που θα μάθει. Στη συνέχεια, γίνεται μια αναφορά σε έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί όσον αφορά την ύπαρξη του φαινομένου έμφυλων στερεοτύπων για την επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου.

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έρευνα και τα αποτελέσματά της. Η έρευνα είναι ποσοτική, διότι αναφέρεται σε συστηματική διερεύνηση φαινομένων με καταμέτρηση απαντήσεων. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο. Στην έρευνα συμμετείχαν 90 φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Πιο συγκεκριμένα, στην έρευνα έλαβαν μέρος 30 φοιτητές του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της κατεύθυνσης Ευρωπαϊκής (Κλασικής) Μουσικής (15 φοιτητές και 15 φοιτήτριες), 30 φοιτητές του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της κατεύθυνσης Ελληνικής Παραδοσιακής (Δημοτικής) Μουσικής (15 φοιτητές και 15 φοιτήτριες) και 30 φοιτητές του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής (15 φοιτητές και 15 φοιτήτριες). Το ερωτηματολόγιο που δόθηκε στους φοιτητές περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου σε σχέση με το αν

ακολουθούν στερεοτυπικές αντιλήψεις όταν καλούνται να προτείνουν σε κάποιον να μάθει ένα μουσικό όργανο.

Στο τελευταίο κεφάλαιο τα αποτελέσματα της έρευνας συγκρίνονται σε σχέση με τα αποτελέσματα άλλων αντίστοιχων ερευνών και παρουσιάζονται τα συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

1.1. Παράγοντες που επηρεάζουν έναν μαθητή στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου

Η επιλογή μουσικού οργάνου, είναι κάτι σημαντικό για τον προσδιορισμό της πορείας της μουσικής εκπαίδευσης του μαθητή. Ακόμα, η επιλογή του μουσικού οργάνου που θα μάθει κάποιος μπορεί να είναι μια μακρά διαδικασία που επιτυγχάνεται μέσω ποικίλων παραγόντων. Έρευνες που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια σχετικά με τον τρόπο επιλογής εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου, έδειξαν ότι υπάρχουν πολλοί παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν τα άτομα σε αυτή τους την επιλογή (βλ. MacKay, 2003, 2004).

Για παράδειγμα, ένας από τους παράγοντες που παρατηρήθηκε ότι παίζει σημαντικό ρόλο στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου είναι τα χαρακτηριστικά του οργάνου. Ένα από τα χαρακτηριστικά αυτά είναι το μέγεθος του οργάνου (βλ. MacKay, 2003, 2004). Πιθανόν, ένα μικρόσωμο παιδί θα δυσκολευτεί στην αρχή αν επιλέξει να μάθει ένα όργανο, τα χαρακτηριστικά του οποίου δεν συμβαδίζουν με το σωματότυπό του, όπως θα μπορούσε να είναι το κοντραμπάσο. Το ηχόχρωμα του μουσικού οργάνου προτείνεται συχνά ως ένας άλλο χαρακτηριστικό του οργάνου που μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επιλογή εκμάθησης του οργάνου από τον μαθητή. Υπήρξαν έρευνες που επιβεβαιώνουν το γεγονός αυτό και άλλες στις οποίες παρατηρήθηκε ότι το ηχόχρωμα δεν αποτελεί σημαντικό παράγοντα. Για παράδειγμα, ο Conway (2000), μελέτησε τους λόγους για τους οποίους οι μαθητές επιλέγουν να μάθουν ένα συγκεκριμένο μουσικό όργανο και παρατήρησε ότι πολλές από τις απαντήσεις των μαθητών που ρώτησε ήταν “γιατί μου άρεσε ο ήχος του” (Conway, 2000, σελ. 13, μετάφραση της συγγραφέως). Όμως σε προηγούμενη έρευνα (Sinsel, Dixon & Blades-Zeller, 1997) παρατηρήθηκε ότι περίπου τα δύο τρίτα των παιδιών που ρωτήθηκαν για το πώς επέλεξαν το μουσικό τους όργανο έδειξαν να μην επηρεάζονται στην επιλογή τους από το ηχόχρωμα και την έκταση του μουσικού οργάνου. Επιπλέον, οι Pickering και Repacholi (2001) σημείωσαν ότι ενώ το τονικό ύψος και το ηχόχρωμα του μουσικού οργάνου θα μπορούσαν να επηρεάσουν κάποιον στην επιλογή του για το ποιο μουσικό όργανο θα μάθει, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνάς τους δεν φαίνεται τελικά να είναι

σημαντικοί λόγοι. Ένας άλλος παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει κάποιον και ιδιαίτερα τα άτομα μικρότερης ηλικίας στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου είναι οι τεχνικές δυσκολίες του οργάνου. Έρευνα (Rife, Shnek & Lauby, 1998) έδειξε ότι ένας λόγος που οι μαθητές επιλέγουν ένα συγκεκριμένο μουσικό όργανο από ένα άλλο μπορεί να είναι οι τεχνικές δυσκολίες και το κατά πόσο γρήγορα θα φτάσουν στο να μπορούν να παίζουν το μουσικό όργανο αυτό. Παρατηρήθηκε στην έρευνα ότι τα παιδιά που έπαιζαν πνευστά όργανα έβλεπαν ταχύτερα πρόοδο και επιτυχία και για αυτό ήταν πιο ευτυχημένα σε σχέση με τα παιδιά που έπαιζαν έγχορδα όργανα. Επιπλέον, φάνηκε ότι το φύλο μπορεί να διαδραματίσει ισχυρό ρόλο στην επιλογή ενός μουσικού οργάνου που παρουσιάζει τεχνικές δυσκολίες. Παρατηρήθηκε ότι τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να μελετήσουν πιο σκληρά και να επιλέξουν όργανα με περισσότερες τεχνικές δυσκολίες, καθώς παρατηρείται ότι επιδεικνύουν περισσότερη υπομονή και συνέπεια από ότι τα αγόρια, τα οποία τείνουν στην πλειοψηφία, να επιλέγουν όργανα που να μην τους επιφέρουν τεχνικές δυσκολίες (Legette, 1998).

Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας που μπορεί να ασκήσει επιρροή στην επιλογή μουσικού οργάνου, είναι ο ρόλος της αυτο-εικόνας του ατόμου σε σχέση με το φύλο του και τους ρόλους του στην κοινωνία. Παρατηρήθηκε ότι η αυτή η αυτο-εικόνα είναι ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει κυρίως τους νέους στην εκδήλωση προτίμησης εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου (Sinsel, Dixon και Blades-Zeller, 1997). Σε έρευνα του Conway (2000), πολλοί από τους μαθητές που μελέτησε του είπαν ότι θέλησαν να δείξουν το ότι είναι διαφορετικοί από τους άλλους επιλέγοντας να μάθουν ένα μουσικό όργανο που συνήθως δεν μαθαίνουν τα παιδιά του φύλου τους και να “σπάσουν” τα στερεότυπα του φύλου στην επιλογή εκμάθησης του συγκεκριμένου μουσικού οργάνου. Συγκεκριμένα, μια κοπέλα που μάθαινε τρομπόνι ανέφερε ότι επέλεξε το τρομπόνι γιατί “....., ήξερα ότι απλά δεν ήθελα να παίξω φλάουτο. Δεν ήθελα να κάνω όπως κάθε άλλο κορίτσι στο βαθμό που το κάνει” (Conway, 2000, σελ. 10, μετάφραση της συγγραφέως). Σε μια πιο πρόσφατη έρευνα (Clawson, 2017), μέσα από συνεντεύξεις με γυναίκες και άνδρες μουσικούς, διερευνήθηκε ο λόγος για τον οποίο παρατηρείται στην εναλλακτική ροκ μουσική μεγάλος αριθμός γυναικών που παίζουν ηλεκτρικό μπάσο. Αρχικά το συγκεκριμένο φαινόμενο θα μπορούσε να εξηγηθεί από το γεγονός ότι το ηλεκτρικό μπάσο δεν απαιτεί ιδιαίτερη δυσκολία στην εκμάθησή του ως μουσικό όργανο. Παρατηρώντας όμως το φαινόμενο από την κοινωνιολογική σκοπιά, ο Clawson (2017) υποστήριξε

ότι μέσα από τις συνεντεύξεις που πήρε φάνηκε ότι η ένταξη των γυναικών σε ροκ μπάντες παίζοντας μπάσο, αποτέλεσε έναν τρόπο να εισχωρήσουν οι γυναίκες σε ένα μουσικό χώρο που κυρίως υπήρχαν άντρες μουσικοί, αναστέλλοντας προ υπάρχουσες αντιλήψεις έμφυλων στερεοτύπων στο χώρο των μουσικών της εναλλακτικής ροκ μουσικής.

Οι απόψεις των γονιών μπορεί να αποτελέσουν επίσης έναν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει κυρίως τα παιδιά μικρότερης ηλικίας στην επιλογή τους να μάθουν ένα μουσικό όργανο και οι Abeles και Porter (1978) παρατήρησαν ότι συχνά οι γονείς επιλέγουν για τα παιδιά τους να μάθουν κάποιο μουσικό όργανο επηρεασμένοι από έμφυλα στερεότυπα. Σε έρευνα (Conway, 2000) που μελετούσε τον ρόλο των γονιών στην επιλογή των παιδιών τους να μάθουν ένα μουσικό όργανο, ένα κορίτσι που μάθαινε φλάουτο είπε “Λοιπόν, οι γονείς μου πραγματικά ήθελαν να μου αρέσει να παίζω το φλάουτο. Πρώτα ήταν το βιολί και είπα όχι, έτσι μου πήραν ένα φλάουτο και άρχισα να το δουλεύω. Βασικά ήθελα να παίζω ντραμς, αλλά είπαν “δεν υπάρχει περίπτωση” ” (Conway, 2000, σελ. 11, μετάφραση της συγγραφέως). Ένα κορίτσι που μάθαινε τούμπα είχε μια διαφορετική εμπειρία: “Η μαμά μου ήταν μαζί μου όταν δοκίμασα την τούμπα. Σκέφτηκε ότι ήταν μεγάλη” (Conway, 2000, σελ. 10, μετάφραση της συγγραφέως).

Τέλος, ένας ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει κάποιον στην επιλογή του για την εκμάθηση ενός μουσικού οργάνου είναι τα έμφυλα στερεότυπα που έχουν δημιουργηθεί στην κοινωνία σε σχέση με τα μουσικά όργανα. Με άλλα λόγια, το άτομο μπορεί να επιλέξει όργανα, που σύμφωνα με τις συνήθειες που παρατηρούνται στην κοινωνία στην οποία μεγαλώνει, τείνουν να είναι περισσότερο συμβατά με το φύλο του. Παρακάτω θα αναλυθεί τι έχει ήδη παρατηρηθεί σε έρευνες σχετικά με την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου.

1.2. Τι έχει παρατηρηθεί σχετικά με την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων στην επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου

Το φαινόμενο των έμφυλων στερεοτύπων απαντάται σε πάρα πολλούς μουσικούς πολιτισμούς. Ανάλογα με τους κανόνες, τις προσδοκίες και την αποδεχτή από την κοινωνία συμπεριφορά του ατόμου δημιουργούνται στερεότυπα τα οποία αποδίδουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και γνωρίσματα σε κάποιον, ανάλογα με το φύλο του. Τα τελευταία χρόνια το συγκεκριμένο φαινόμενο απασχολεί ιδιαίτερα το χώρο τη

εθνομουσικολογίας και της μουσικής ανθρωπολογίας και μέσα από έρευνες παρατηρείται ότι τα έμφυλα στερεότυπα μπορεί να εμφανιστούν και να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τη μουσική συμπεριφορά και άλλες επιλογές του ατόμου σε σχέση με τη μουσική έκφραση και εκπαίδευση (βλ. Βερβέρης, 2018).

Έρευνες (Delzell & Leppla, 1992· Sinsel, Dixon & Blades-Zeller, 1997·Repacholi, 2001) έδειξαν ότι παρατηρείται συχνά διαχωρισμός των μουσικών οργάνων σε “γυναικεία” και “ανδρικά” ανάλογα με το εάν είναι περισσότερο ή λιγότερο συνηθισμένο σε μια κοινωνία να επιλέγονται τα όργανα αυτά από γυναίκες ή από άντρες. Υπήρξαν έρευνες με στόχο να διερευνηθεί ο λόγος που συμβαίνει αυτό το φαινόμενο. Οι Stronsick, Tuft, Incera και MacLenan (2017) μελέτησαν αν η κατάταξη των οργάνων σε ανδρικά και γυναικεία γίνεται με βάση το ηχόχρωμα του οργάνου, το εύρος των συχνοτήτων που παράγει ή και των δύο. Οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν από τα εννέα μουσικά όργανα που τους παρουσιάστηκαν, τρία ως “ανδρικά”, τρία ως “ουδέτερα” και τρία ως “θηλυκά”, ανάλογα με το εάν παρήγαγαν χαμηλές, μεσαίες ή υψηλές συχνότητες αντίστοιχα. Δηλαδή, οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν τα όργανα χαμηλής συχνότητας ως ανδρικά ενώ τα όργανα υψηλής συχνότητας αξιολογήθηκαν ως γυναικεία. Από την έρευνα φάνηκε ότι τόσο το ηχόχρωμα όσο και οι συχνότητες που παράγει το μουσικό όργανο μπορούν να ασκήσουν επιρροή στην κρίση των συμμετεχόντων όταν τους ζητείται να αποδώσουν σε αυτά έμφυλα χαρακτηριστικά και να τα κατατάξουν σε κατηγορίες με βάση το φύλο. Στην έρευνα της Βασιλειάδου (2008) παρατηρήθηκε ότι οι συμμετέχοντες φοιτητές έκριναν κάποια μουσικά όργανα ως “πιο κατάλληλα” για κορίτσια και άλλα μουσικά όργανα ως “πιο κατάλληλα” για αγόρια. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα όργανα που επιλέχθηκαν ότι θα προταθούν να παιχτούν περισσότερο από κορίτσια αποτέλεσαν το κλαρινέτο, το φλάουτο και το βιολί. Αντιθέτως τα όργανα που αξιολογήθηκαν ότι είναι κατάλληλα να παιχτούν πιο πολύ από αγόρια ήταν τα ντραμς, το τρομπόνι και η τρομπέτα.

1.3. Τι έχει παρατηρηθεί για τα την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων στους εκπαιδευτικούς μουσικής σε σχέση με την επιλογή εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου

Σε μελέτη (Bruce & Kemp, 1993) επισημάνθηκε ότι οι καθηγητές μουσικών οργάνων θα ήταν καλό να επηρεάζουν με θετικό τρόπο τα παιδιά στην επιλογή τους να μάθουν ένα μουσικό όργανο παρέχοντάς τους υγιή πρότυπα, χωρίς να βασίζονται σε έμφυλα

στερεότυπα. Οι Sinsel, Dixon και Blades-Zeller (1997) παρατήρησαν ότι παίζει σημαντικό ρόλο ο τρόπος με τον οποίο ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει αρχικά ένα όργανο στο μαθητή. Επιπλέον προτάθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να ανατρέψουν το φαινόμενο των έμφυλων στερεοτύπων, έτσι ώστε σε βάθος χρόνου το φαινόμενο να εξαλειφθεί σταδιακά. Η συγκεκριμένη έρευνα θα μπορούσε να είναι πολύ ευεργετική για τους δασκάλους μουσικής και στις προσπάθειές τους να τροποποιήσουν τη στερεοτυπική έμφυλη συμπεριφορά κατά τη συμβολή τους στην επιλογή των μαθητών να μάθουν ένα μουσικό όργανο.

Στην έρευνα της Βασιλειάδου, που πραγματοποιήθηκε με συμμετέχοντες φοιτητές του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (MET) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2008), παρατηρήθηκε ότι οι φοιτήτριες παρουσίασαν σε πολύ μικρό βαθμό έμφυλα στερεότυπα στο μουσικό όργανο που θα πρότειναν σε ένα παιδί να μάθει. Οι φοιτήτριες του MET θεώρησαν ότι τα περισσότερα μουσικά όργανα είναι κατάλληλα να μάθουν να τα παίζουν τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια. Τα όργανα αυτά ήταν το πιάνο (100%), το βιολί (100%), η τρομπέτα (90%), το κλαρινέτο (90%), το φλάουτο (80%), το σαξόφωνο (80%), το εκκλησιαστικό όργανο (80%), τα ντραμς (70%), το νταούλι (70%). Παρατηρήθηκε ότι οι φοιτήτριες του MET στην άρπα και στην τούμπα παρουσίασαν έμφυλα στερεότυπα. Η άρπα θεωρήθηκε ότι είναι ένα όργανο που μαθαίνεται περισσότερο από κορίτσια (50%), ενώ η τούμπα θεωρήθηκε ότι ενδύκνεται να παίζεται ως επί το πλείστο από αγόρια (70%).

Στην ίδια έρευνα (Βασιλειάδου, 2008), οι συμμετέχοντες φοιτητές του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (MET) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας φάνηκε να εμφανίζουν έμφυλα στερεότυπα όταν καλούνται να προτείνουν σε κάποιο παιδί να μάθει ένα μουσικό όργανο. Τα μουσικά όργανα που αξιολογήθηκαν ότι είναι κατάλληλα να ασχοληθούν με αυτά και τα δύο φύλα, σύμφωνα με την άποψη των φοιτητών μουσικής αποτέλεσαν το πιάνο (90%) και το βιολί (70%). Όμως αξιολόγησαν τα περισσότερα μουσικά όργανα ως όργανα που ενδείκνυται περισσότερο για τα αγόρια. Το κοντραμπάσο (70%), η τούμπα (70%) το τρομπόνι (70%), τα ντραμς (70%) και το νταούλι (70%) θεωρήθηκαν μουσικά όργανα που κατά την άποψη των φοιτητών μουσικής, είναι κατάλληλα να τα μάθουν περισσότερο τα αγόρια. Η άρπα αποτέλεσε το μοναδικό μουσικό όργανο που τόσο οι φοιτήτριες όσο και οι φοιτητές μουσικής έκριναν ότι ασχολούνται σε μεγαλύτερο ποσοστό τα κορίτσια (80% για τους φοιτητές και 50% για τις φοιτήτριες).

Στην έρευνα (Βασιλειάδου, 2008) μελετήθηκε επίσης η άποψη φοιτητών και των φοιτητριών του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΚΠ) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, που δεν είναι μουσικοί αλλά πρόκειται να εμπλακούν μελλοντικά στον χώρο της εκπαίδευσης. Μέσα από τις απαντήσεις των φοιτητών και των φοιτητριών αυτού του τμήματος, παρατηρήθηκαν περισσότερα έμφυλα στερεότυπα στο μουσικό όργανο, που θα πρότειναν σε ένα παιδί να μάθει. Συγκεκριμένα το πιάνο (50% για τους φοιτητές και 80% για τις φοιτήτριες), το βιολί (60% για τους φοιτητές και 50% για τις φοιτήτριες) και το κοντραμπάσο (50% για τις φοιτήτριες) θεωρήθηκαν τα μόνα μουσικά όργανα που είναι κατάλληλα και για τα δύο φύλα. Τα μουσικά όργανα που αξιολογήθηκαν ως “πιο κατάλληλα” για να μάθουν να τα παίζουν τα κορίτσια ήταν η άρπα (80% για τους φοιτητές και 60% για τις φοιτήτριες) και το φλάουτο (50% για τους φοιτητές και 60% για τις φοιτήτριες). Τα μεγαλύτερα ποσοστά, σύμφωνα με τις φοιτήτριες του ΕΚΠ, συγκεντρώθηκαν στην τούμπα (90%), στο εκκλησιαστικό όργανο (80%), στην ποντιακή λύρα (80%), στο κλαρινέτο (80%), στην τρομπέτα (80%), στο νταούλι (80%), στο τρομπόνι (70%), στο ηλεκτρικό μπάσο (70%), στο σαξόφωνο (60%) και στα ντραμς (60%) και αξιολογήθηκαν ως όργανα που ενδείκνυνται για αγόρια. Οι φοιτητές του ΕΚΠ έκριναν την τούμπα (90%), την ποντιακή λύρα (80%), το κλαρινέτο (80%), τα ντραμς (80%), το κοντραμπάσο (70%), το τρομπόνι (70%), το ηλεκτρικό μπάσο (70%), το νταούλι (70%), την τρομπέτα (60%), το σαξόφωνο (60%) και το εκκλησιαστικό όργανο (50%), ως μουσικά όργανα που θα πρότειναν να μάθουν να τα παίζουν τα αγόρια.

Γενικά, παρατηρήθηκε ότι τόσο οι φοιτητές όσο και οι φοιτήτριες του ΕΚΠ, έκριναν τα πνευστά όργανα ως “πιο κατάλληλα” για να μάθουν να τα παίζουν τα αγόρια. Τέλος η μόνη διαφορά απόψεων μεταξύ των φοιτητών και των φοιτητριών του ΕΚΠ φάνηκε στο κοντραμπάσο. Οι φοιτήτριες επέλεξαν το κοντραμπάσο ως όργανο που θα πρότειναν να το μάθουν και τα δύο φύλα (50%). Αντίθετα, οι φοιτητές του ΕΚΠ έκριναν ότι το κοντραμπάσο ενδείκνυται κυρίως για αγόρια (70%).

1.4. Η ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων στην επιλογή του μουσικού οργάνου στα παιδιά

1.4.1. Η επιλογή μουσικού οργάνου στην προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία

Έχει παρατηρηθεί ότι τα παιδιά στην προσχολική ηλικία, δεν έχουν την αντίληψη να διακρίνουν ποια μουσικά όργανα είναι γυναικεία και ποια είναι ανδρικά, σύμφωνα με

τα έμφυλα στερεότυπα της κοινωνίας, ωστόσο παρατηρείται ότι είναι πιο πιθανό να επηρεάζονται από πρότυπα που θα δουν σε μια συναυλία (βλ. Βασιλειάδου, 2008). Για παράδειγμα, αν ένα κορίτσι ή ένα αγόρι προσχολικής ηλικίας δει σε μια συναυλία μια γυναίκα ή έναν άνδρα αντίστοιχα να παίζει φλάουτο, είναι πιθανό να αποκτήσει την πεποίθηση ότι το φλάουτο παίζεται μόνο από γυναίκα ή μόνο από άνδρα και ίσως το παιδί να θελήσει να μάθει να παίζει φλάουτο. Από την άλλη, σε περίπτωση που ένα παιδί δει κάποια γυναίκα ή κάποιον άνδρα αντίστοιχα να παίζει ένα όργανο, που με βάση τα έμφυλα στερεότυπα πρέπει να παίζεται από το αντίθετο φύλο, πιθανόν να θελήσει να μάθει και το παιδί να παίζει το συγκεκριμένο όργανο. Παραδείγματος χάριν, αν σε μια συναυλία ένα αγόρι δει κάποιον άνδρα να παίζει άρπα, όργανο που σύμφωνα με τα έμφυλα στερεότυπα της κοινωνίας παίζεται από γυναίκα, πιθανόν το αγόρι να θελήσει να μάθει να παίζει άρπα.

Οι Bruce και Kemp (1993) παρατήρησαν ότι τα αγόρια προτιμούν να μάθουν να παίζουν μουσικά όργανα που παίζονται από άνδρες και τα κορίτσια επιλέγουν μουσικά όργανα, που παίζονται από γυναίκες. Επιπλέον παρατηρήθηκε ότι τα αγόρια επιλέγουν να μάθουν ένα μουσικό όργανο, που με βάση τα έμφυλα στερεότυπα παίζεται από γυναίκες, μόνο σε περίπτωση που παίζεται από άνδρα. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση των κοριτσιών. Για παράδειγμα, αν και το τρομπόνι θεωρείται όργανο που παίζεται συνήθως από άνδρες, περίπου το 20% των κοριτσιών θέλησε να μάθει τρομπόνι, όταν παρακολούθησαν μία συναυλία όπου μία γυναίκα παίζει τρομπόνι.

Σε έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι στην προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία τα παιδιά επηρεάζονται από πρότυπα που θα δουν σε μια συναυλία, προκειμένου να επιλέξουν να μάθουν ένα συγκεκριμένο όργανο. Μέσα από έρευνες έχει βρεθεί ότι οι αντιλήψεις των παιδιών για τις επιλογές και τις δραστηριότητες τους με βάση το φύλο, διαμορφώνονται έως την ηλικία των οχτώ ετών.

Οι Abeles και Porter (1978) μοίρασαν σε παιδιά ηλικίας από 5 έως 10 ετών φωτογραφίες στις οποίες απεικονίζονταν μουσικά όργανα και στη συνέχεια έβαλαν στα παιδιά να ακούσουν από ηχογράφηση τον ήχο του κάθε οργάνου που απεικονιζόταν. Έπειτα τα παιδιά κλήθηκαν να επιλέξουν από τα συγκεκριμένα όργανα που παρουσιάστηκαν, αυτό που θα προτιμούσαν να μάθουν να παίζουν. Μεγαλύτερη επιρροή έμφυλων στερεοτύπων εντοπίστηκε στα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας. Τα αγόρια επέλεξαν τα “αντρικά” μουσικά όργανα, ενώ τα κορίτσια τα “γυναικεία” μουσικά όργανα. Επιπλέον παρατηρήθηκε ότι τα κορίτσια είχαν πιο

ανοιχτή άποψη όσων αφορά τα μουσικά όργανα, που θα ήθελαν να μάθουν να παίζουν σε σχέση με τα αγόρια. Τα μικρότερα σε ηλικία παιδιά δεν φάνηκε να επηρεάζονται από έμφυλα στερεότυπα.

1.4.2. Επιλογή μουσικού οργάνου σε παιδιά ηλικίας σχολικής και προεφηβικής ηλικίας

Σε έρευνα (Delzell & Leppla, 1992), μοιράστηκαν σε παιδιά ηλικίας από 9 μέχρι 10 ετών φωτογραφίες στις οποίες απεικονίζονταν τα μουσικά όργανα με σειρά, από το “πιο γυναικείο” στο “πιο αντρικό”. Τα όργανα αυτά ήταν το φλάουτο, το βιολί, το κλαρινέτο, το βιολοντσέλο, το σαξόφωνο, η τρομπέτα, το τρομπόνι και τα ντραμς. Στη συνέχεια, τα παιδιά κλήθηκαν να επιλέξουν ποιο όργανο θα προτιμούσαν να παίζουν. Τα κορίτσια επέλεξαν το βιολί, το φλάουτο και το κλαρινέτο ως όργανα που θα ήθελαν να μάθουν και δεν φάνηκε να ακολουθούν σε μεγάλο βαθμό έμφυλα στερεότυπα σύμφωνα με τις απαντήσεις τους. Αντίθετα, τα αγόρια επέλεξαν τα ντραμς, την τρομπέτα και το σαξόφωνο, γεγονός που δείχνει ότι πιθανόν επηρεάζονται από τα έμφυλα στερεότυπα όταν επιλέγουν να μάθουν ένα μουσικό όργανο.

Μελέτη (Harrison & O’ Neil, 2003) ασχολήθηκε σε μεγάλο βαθμό με το φαινόμενο έμφυλων στερεοτύπων και με το αν ασκεί επιρροή στην κρίση των παιδιών όταν καλούνται να επιλέξουν να μάθουν ένα μουσικό όργανο. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι και τα αγόρια αλλά και τα κορίτσια τείνουν να επιλέγουν όργανα με βάση το φύλο τους. Παρόλα αυτά στην έρευνα παρατηρήθηκε ότι στα κορίτσια υπήρχε περισσότερη ευελιξία και ανοιχτό πνεύμα ως προς την επιλογή του μουσικού οργάνου που θα ήθελαν να μάθουν να παίζουν σε σχέση με τα αγόρια.

Σε έρευνα (Killian & Satrom, 2011), μελετήθηκε η πιθανή επίδραση του φύλου στις επιλογές οργάνων που επιλέγουν να μάθουν να παίζουν τα παιδιά. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 104 παιδιά, από τα οποία, 53 ήταν αγόρια και 51 ήταν κορίτσια της πέμπτης τάξης, της τρίτης τάξης και του νηπιαγωγείου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια έξι διδακτικών ωρών του μαθήματος μουσικής στο σχολείο. Από την πέμπτη τάξη συμμετείχαν 27 παιδιά, από την τρίτη τάξη 41 παιδιά και από το νηπιαγωγείο 36 παιδιά. Οι ερευνητές μοίρασαν σε κάθε παιδί μια εικόνα που περιείχε τα μουσικά όργανα: φλάουτο, κλαρινέτο, άλτο σαξόφωνο, τρομπέτα, τρομπόνι και τούμπα. Οι ερευνητικές ομάδες κλήθηκαν να κυκλώσουν

(στην πέμπτη και στην τρίτη τάξη) ή να τοποθετήσουν ένα αυτοκόλλητο (στο νηπιαγωγείο) το όργανο «που οι περισσότεροι θέλουν να παίζουν». Στη συνέχεια τα παιδιά παρακολούθησαν ένα βίντεο στο οποίο άνδρες και γυναίκες ερμήνευαν και τα έξι μουσικά όργανα που απεικονίζονταν στην εικόνα που μοιράστηκε. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα αγόρια επέλεξαν περισσότερο τα χάλκινα όργανα, επειδή παίζτηκαν από άνδρες μουσικούς. Τα κορίτσια επειδή είδαν γυναίκες να παίζουν ξύλινα πνευστά, επέλεξαν τα ξύλινα πνευστά όργανα. Και τα αγόρια και τα κορίτσια διάλεξαν τα χάλκινα και τα ξύλινα πνευστά σε σχεδόν ίσο ποσοστό.

1.4.3. Επιλογή μουσικού οργάνου στην εφηβική ηλικία

Στην εφηβική ηλικία ο ρόλος που παίζει το φύλο στην επιλογή μουσικού οργάνου είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Οι περισσότερες έρευνες που έχουν γίνει, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι έφηβοι που επιλέγουν να μάθουν μουσικά όργανα που “κανονικά” παίζονται από το αντίθετο φύλο, δεν είναι τόσο δημοφιλής και αποδεκτοί από τους συνομηλίκους τους (βλ. Βασιλειάδου, 2008).

Οι O’ Neil και Boulton (1995) μοίρασαν σε παιδιά εικόνες έξι οργάνων. Οι μαθητές κλήθηκαν να ταξινομήσουν τα όργανα αυτά ξεκινώντας από το όργανο που θα ήθελαν να μάθουν να παίζουν. Τα όργανα που μοιράστηκαν ήταν το πιάνο, το φλάουτο, η κιθάρα, η τρομπέτα, το βιολί και τα ντραμς. Έπειτα οι ερευνητές ρώτησαν στα παιδιά ποια πιστεύουν ότι θα ήταν η αντίδραση των συμμαθητών τους με βάση το πρώτο όργανο που επέλεξαν. Για να απαντήσουν σε αυτό το ερώτημα οι μαθητές, οι ερευνητές έδωσαν τέσσερα υποθετικά παραδείγματα σε τυχαία σειρά. Στο πρώτο παράδειγμα απεικονιζόταν ένα αγόρι που έπαιζε ένα δημοφιλές όργανο, στο δεύτερο ένα αγόρι που έπαιζε ένα λιγότερο δημοφιλές όργανο, στο τρίτο παράδειγμα απεικονιζόταν ένα κορίτσι που έπαιζε ένα δημοφιλές όργανο και στο τέταρτο παράδειγμα ένα κορίτσι που έπαιζε ένα λιγότερο δημοφιλές όργανο. Τα παιδιά απάντησαν σύμφωνα: με το α) εάν θεωρούσαν το παιδί δημοφιλές, β) εάν θεωρούσαν ότι δεν θα ήταν αποδεκτό από τους συμμαθητές του και γ) κατά πόσο οι συμμαθητές του θα επέλεγαν ή θα αγνοούσαν το παιδί αυτό. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι και τα δύο φύλα δεν θα θεωρούσαν δημοφιλές το παιδί που θα έπαιζε ένα μουσικό όργανο αντίθετο με το φύλο του.

Μια μελέτη (Howe & Sloboda, 1992) αφορούσε 42 σπουδαστές μουσικού σχολείου ηλικίας από 10 έως 17 χρονών, με ιδιαίτερο ταλέντο στη μουσική. Πολλοί από αυτούς (το 26%), αντιμετώπισαν αρνητικά σχόλια από τους συνομηλίκους τους

στο παλιό τους σχολείο επειδή έπαιζαν όργανα μη δημοφιλή για το φύλο τους. Λόγω αυτού του γεγονότος μερικά από αυτά τα παιδιά σκέφτηκαν να σταματήσουν να ασχολούνται με τα συγκεκριμένα μουσικά όργανα. Ένα αγόρι ανέφερε: “θυμάμαι τον εαυτό μου να σκέφτομαι κατά καιρούς, πόσο πολύ επιθυμούσα να σταματήσω το βιολί, επειδή στο παλιό σχολείο που πήγα, το οποίο δεν ήταν μουσικό σχολείο, υπήρχε μεγάλη πίεση από τους άλλους οι οποίοι σκέφτονταν ότι αυτό το μουσικό όργανο ήταν αβέβαιο και παράξενο να το παίζω εγώ” (O’ Neil, 1997, σελ. 55, μετάφραση της συγγραφέως). Αρκετά από τα παιδιά αυτά ανέφεραν ότι ένιωσαν καλύτερα όταν πήγαν στο μουσικό σχολείο, διότι πήγαν σε ένα περιβάλλον που όλοι οι συμμαθητές τους ασχολούνταν με τη μουσική.

Σε έρευνα (Wrape, Dittloff & Callahan, 2016), εξετάστηκαν τα έμφυλα στερεότυπα στην επιλογή μουσικών οργάνων, με δείγμα 99 μαθητές γυμνασίου. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το φαινόμενο των έμφυλων στερεοτύπων παραμένει και αποτελεί ένα επίμονο θέμα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί μουσικής. Οι νέοι εξακολουθούν να επιλέγουν να μαθαίνουν μουσικά όργανα σύμφωνα με έμφυλα στερεότυπα που ορίζει η κοινωνία τους.

Ο Βερβέρης (2018) μελέτησε την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων στα παραδοσιακά μουσικά όργανα σε δύο μουσικά σχολεία της Ελλάδας, στα οποία και ο ίδιος δίδασκε. Συγκεκριμένα, στην έρευνα συμμετείχαν 17 αγόρια, από τους οποίους οι 10 ήταν μαθητές Λυκείου και οι 7 απόφοιτοι. Η έρευνα διήρκεσε συνολικά τέσσερα διδακτικά έτη (δύο έτη στο κάθε σχολείο). Ο ερευνητής καθ’ όλη τη διάρκεια της μελέτης σημείωνε στοιχεία καθημερινά από τον χρόνο που περνούσε με τους μαθητές διατηρώντας σημειώσεις πεδίου υπό τη μορφή ημερολογίου. Επιπλέον στο τελικό στάδιο της έρευνας πραγματοποιήθηκαν ανώνυμες ατομικές συνεντεύξεις με κάθε έναν από τους συμμετέχοντες της έρευνας.

Μέσα από τις συνεντεύξεις των μαθητών φάνηκε ότι τα αγόρια θεωρούν ότι τα κορίτσια έχουν την τάση να επιλέγουν δραστηριότητες “χαμηλότερου” κύρους και με δική τους επιλογή που είναι ανάλογη με τα έμφυλα στερεότυπα της κοινωνίας. Η ενασχόληση με το τραγούδι αποτελεί μια τέτοια δραστηριότητα, αφού “οποιοσδήποτε μπορεί αν τραγουδήσει” χωρίς να έχει απαραίτητα την ανάλογη εκπαίδευση, όπως στην περίπτωση της εκμάθησης ενός μουσικού οργάνου. Επιπλέον παρατηρήθηκε ότι τα αγόρια χωρίς το αντιλαμβάνονται, τείνουν να κάνουν επιλογές με βάση έμφυλα στερεότυπα όταν επιλέγουν να μάθουν κάποιο μουσικό όργανο. Κατά τη διάρκεια της μελέτης, ο ερευνητής διαπίστωσε ότι τα έμφυλα στερεότυπα κυριαρχούν περισσότερο

στο χώρο της λαϊκής παραδοσιακής μουσικής από ότι στη δυτική μουσική. Συγκεκριμένα αυτό το αντιλήφθηκε κατά τη διάρκεια μιας συναυλίας κατά την οποία παρατήρησε ότι σε ένα σύνολο σαντουριών συμμετείχαν 12 κορίτσια, ενώ σε ένα σύνολο μπουζουκιών συμμετείχαν 9 αγόρια και ένα μόνο κορίτσι. Μάλιστα ένας μαθητής Λυκείου ανέφερε: “Δεν θα είχα πρόβλημα να δω μία κοπέλα να παίζει μπουζούκι αλλά θα το έβρισκα περίεργο. Το μπουζούκι είναι κάτι τελείως ρεμπέτικο και ρεμπέτης σημαίνει αλήτης. Δεν ταιριάζει σε μια γυναίκα” (Βερβέρης 2018, σελ. 115). Από την άλλη κάποιιοι από τους συμμετέχοντες δεν απέκλεισαν το γεγονός ότι και τα κορίτσια μπορούν να ασχοληθούν με “ανδρικά” μουσικά όργανα. Ένας απόφοιτος αναφέρει: “Τα αγόρια φαίνεται να έχουν πιο πολύ αυτή τη δύναμη στη μουσική... ότι πρέπει να υποστηρίξουν κάτι «βαρβάτα» και να πουν «αυτό θα το παίξω». Αυτό φαίνεται ως κάτι πιο αντρικό...αρσενικό. Και οι γυναίκες όμως μπορούν να υποστηρίξουν όργανα όπως το μπουζούκι. Έχω δει γυναίκα να παίζει μπουζούκι. Εξάλλου άντρες και γυναίκες είμαστε ίσοι” (Βερβέρης 2018, σελ. 115). Επιπλέον στις συνεντεύξεις οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι τα κορίτσια δεν επιλέγουν να μάθουν όργανα που να “βγαίνουν μπροστά” και ότι προτιμούν να επιλέγουν συνοδευτικού χαρακτήρα μουσικά όργανα. Αντίθετα τα αγόρια, λόγω της ανταγωνιστικής τους φύσης, έχουν την τάση να επιλέγουν μουσικά όργανα που “φαίνονται”. Ένας απόφοιτος είπε χαρακτηριστικά: “Στα μέρη μας τα κορίτσια δεν επιλέγουν όργανα που «βγαίνουνε μπροστά» όπως το βιολί. Δεν ξέρω το λόγο. Φοβούνται μάλλον το ρατσισμό ότι και καλά «κορίτσι παίζει drums σε πανηγύρι;» Συνήθως τα κορίτσια επιλέγουν κλασικά όργανα όπως πιάνο, κιθάρα. Στα παραδοσιακά άντε να παίζουν ντέφι, τουμπερλέκι, ζίλια... τα «πιο light» ας πούμε κρουστά” (Βερβέρης 2018, σελ. 116).

1.5. Προσωπικές προσδοκίες για την έρευνα

Η ερευνητική μου υπόθεση είναι ότι, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, ίσως να μην ακολουθούν έμφυλες στερεοτυπικές αντιλήψεις όταν καλούνται να προτείνουν σε κάποιον να μάθει ένα μουσικό όργανο, δεδομένου ότι ασχολούνται και οι ίδιοι ενεργά με τη μουσική. Επιπλέον, είναι πιθανό οι φοιτητές ή οι φοιτήτριες μουσικής να παίζουν κάποιο μουσικό όργανο, που με βάση τα στερεότυπα συνηθίζεται να παίζεται από το αντίθετο φύλο. Για το λόγο αυτό πιθανόν να παρουσιάζουν αντικειμενικότητα πάνω στο παρόν θέμα. Ο λόγος που

εξετάζονται ξεχωριστά οι απόψεις τόσο των φοιτητών/τριών της κατεύθυνσης ελληνικής παραδοσιακής (δημοτικής) μουσικής όσο και αυτών της κατεύθυνσης ευρωπαϊκής (κλασικής) μουσικής εξετάζονται ξεχωριστά προκειμένου να διαπιστωθεί αν το ότι ασχολούνται με διαφορετικούς μουσικούς χώρους, μπορεί να επηρεάσει διαφορετικά την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων.

Αντιθέτως, ίσως οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, να επηρεάζονται περισσότερο από έμφυλα στερεότυπα, όταν προτείνουν σε κάποιον να μάθει ένα μουσικό όργανο, επειδή πιθανόν οι περισσότεροι από αυτούς να μην ασχολούνται με κάποιο μουσικό όργανο και πιθανόν να επηρεάζονται περισσότερο από τα έμφυλα στερεότυπα που συναντώνται σήμερα στην κοινωνία μας. Ο λόγος που επέλεξα να ερευνήσω το φαινόμενο και στους φοιτητές της Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής πολιτικής είναι διότι ως μελλοντικοί εκπαιδευτικοί της γενικής και ειδικής αγωγής αντίστοιχα, μπορεί να κληθούν να βοηθήσουν τους μαθητές στην επιλογή εκμάθησης κάποιου μουσικού οργάνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

Η ΕΡΕΥΝΑ

2.1. Μεθοδολογία

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε είναι ποσοτική. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο κλειστού τύπου. Οι συμμετέχοντες ήταν 90 φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Η διανομή των ερωτηματολογίων διεξήχθη υπό την παρουσία της φοιτήτριας στις ομάδες των φοιτητών. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση “Εάν προτείνατε σε κάποιον/α ένα μουσικό όργανο για να μάθει να παίζει, τι θα προτείνατε σε άνδρα, τι σε γυναίκα, τι και στους δύο;”.

2.2. Συμμετέχοντες

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 90 φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Υπήρξαν έξι ερευνητικές ομάδες οι οποίες ήταν οι εξής: A-MET(EYP.), Γ-MET(EYP.), A-MET(ΠΑΡΑΔ.), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.), A-EKΠ και Γ-EKΠ.

Στην πρώτη ομάδα συμμετείχαν 15 φοιτητές του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της κατεύθυνσης Ευρωπαϊκής (Κλασσικής) Μουσικής, ηλικίας 19 έως 23 ετών: **A-MET(EYP.)**. Από την πρώτη ομάδα έξι άτομα έπαιζαν πιάνο, πέντε έπαιζαν βιολί, δύο έπαιζαν κρουστά, ένας έπαιζε ακορντεόν και ένας έπαιζε κιθάρα.

Η δεύτερη ομάδα περιλάμβανε 15 φοιτήτριες του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της κατεύθυνσης Ευρωπαϊκής (Κλασσικής) Μουσικής, ηλικίας 19 έως 22 ετών: **Γ-MET(EYP.)**. Τρεις έπαιζαν φλάουτο, τρεις έπαιζαν πιάνο, δύο έπαιζαν βιολί μία έπαιζε κόρνο, δύο έπαιζαν κιθάρα, μία έπαιζε σαξόφωνο, δυο ασχολούνταν με τη μονωδία και μία κοπέλα έπαιζε όμποε.

Στην τρίτη ομάδα συμμετείχαν 15 φοιτητές της κατεύθυνσης της Παραδοσιακής (Δημοτικής) Μουσικής του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, ηλικίας 20 έως 28 ετών, **A-MET(ΠΑΡΑΔ.)**. Από τη συγκεκριμένη ομάδα της έρευνας δύο έπαιζαν παραδοσιακό βιολί, ένας έπαιζε ταμπουρά, δύο έπαιζαν λαούτο, δύο έπαιζαν μπουζούκι, τρεις έπαιζαν παραδοσιακό κλαρίνο, ένας έπαιζε κιθάρα, ένας έπαιζε ούτι, δύο έπαιζαν σαντούρι και ένας ασχολούταν με το παραδοσιακό (δημοτικό) τραγούδι.

Στην τέταρτη ομάδα συμμετείχαν φοιτήτριες του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της κατεύθυνσης Ελληνικής Παραδοσιακής (Δημοτικής) Μουσικής, **Γ-**

ΜΕΤ (ΠΑΡΑΔ.). Περιλάμβανε 15 γυναίκες ηλικίας 19 έως 26 ετών. Από την ομάδα αυτή δύο έπαιζαν ποντιακή λύρα, μία έπαιζε μπουζούκι, δύο έπαιζαν λαούτο, έξι ασχολούνταν με το παραδοσιακό (δημοτικό) τραγούδι, μία έπαιζε σαντούρι, μία έπαιζε κανονάκι, μία έπαιζε παραδοσιακό βιολί και μία έπαιζε ούτι.

Η πέμπτη ομάδα που έλαβε μέρος στην έρευνα αποτελούταν από 15 φοιτητές του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, ηλικίας 18 έως 23 ετών (**Α-ΕΚΠ**), από τους οποίους τρεις έπαιζαν ερασιτεχνικά: κόρνο, παραδοσιακό κλαρίνο και πιάνο.

Στην τελευταία ομάδα της έρευνας συμμετείχαν 15 φοιτήτριες του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, ηλικίας από 19 έως 32 ετών, **Γ-ΕΚΠ**. Από αυτές μία συμμετείχε ερασιτεχνικά σε χορωδία, μία ασχολούταν με τη μονωδία, μία έπαιζε κιθάρα και δύο έπαιζαν πιάνο.

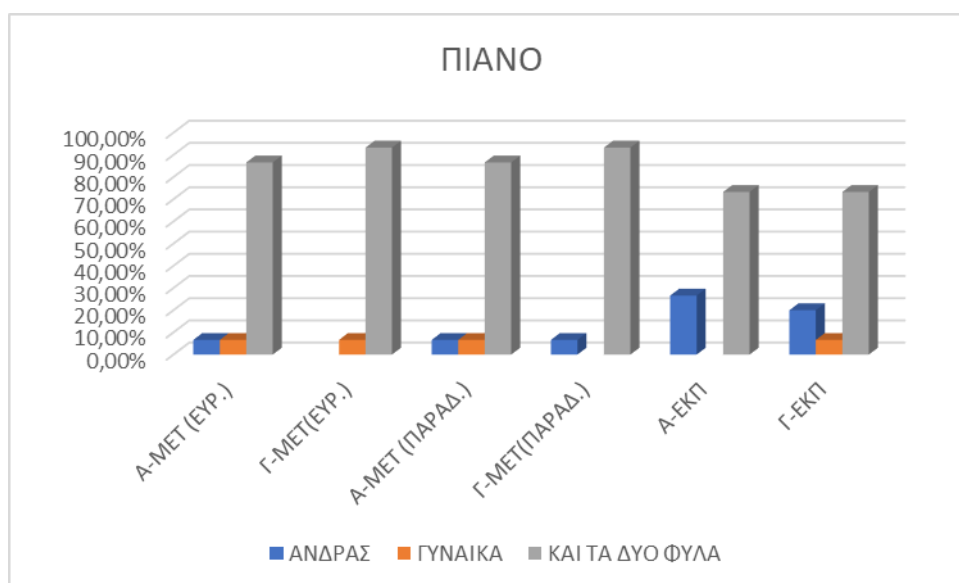
2.3. Το ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο αποτελούταν από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος περιλάμβανε δημογραφικά στοιχεία των φοιτητών. Το δεύτερο μέρος αποτελούταν από εικόνες με δεκαπέντε μουσικά όργανα τα οποία ήταν: το πιάνο, το βιολί, το κοντραμπάσο, η άρπα, το εκκλησιαστικό όργανο, η χορωδία, η ποντιακή λύρα, το μπουζούκι, το νταούλι, το ηλεκτρικό μπάσο, το φλάουτο, το κλαρινέτο, η τούμπα, το σαξόφωνο και τα ντραμς. Κάτω από κάθε εικόνα υπήρχαν οι εξής επιλογές: άνδρας, γυναίκα ή και τα δύο φύλα. Έτσι οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να επιλέξουν μία από αυτές τις επιλογές για κάθε όργανο. Για παράδειγμα, αν θεωρούσαν ότι το φλάουτο ταιριάζει μόνο σε γυναίκες, ενώ το κοντραμπάσο μόνο σε άνδρες ή και στα δυο φύλα αντίστοιχα.

2.4. Αποτελέσματα

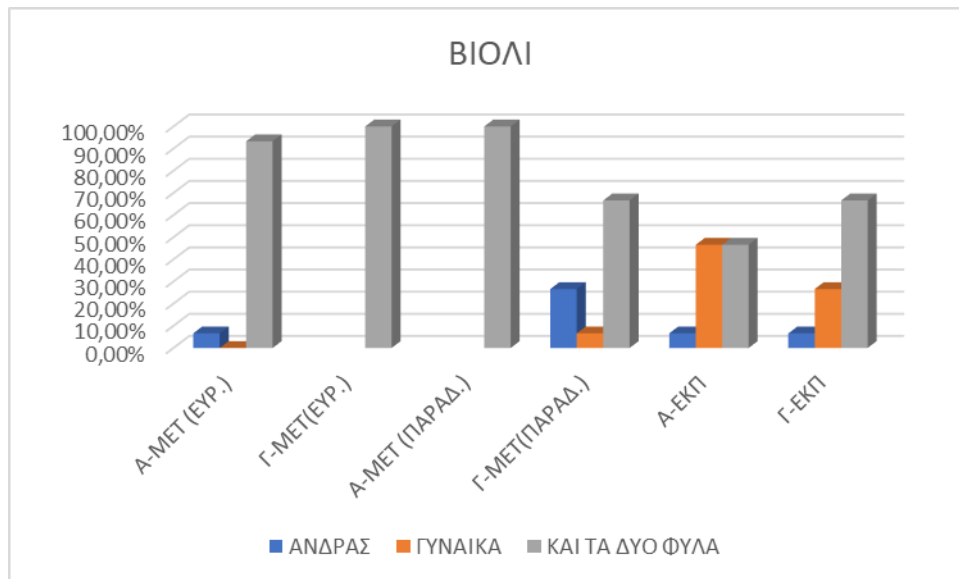
Στη συνέχεια θα ακολουθήσει η σειρά των αποτελεσμάτων πρώτα ανά μουσικό όργανο και έπειτα ανά ομάδα συμμετεχόντων.

2.4.1. Απαντήσεις ανά μουσικό όργανο

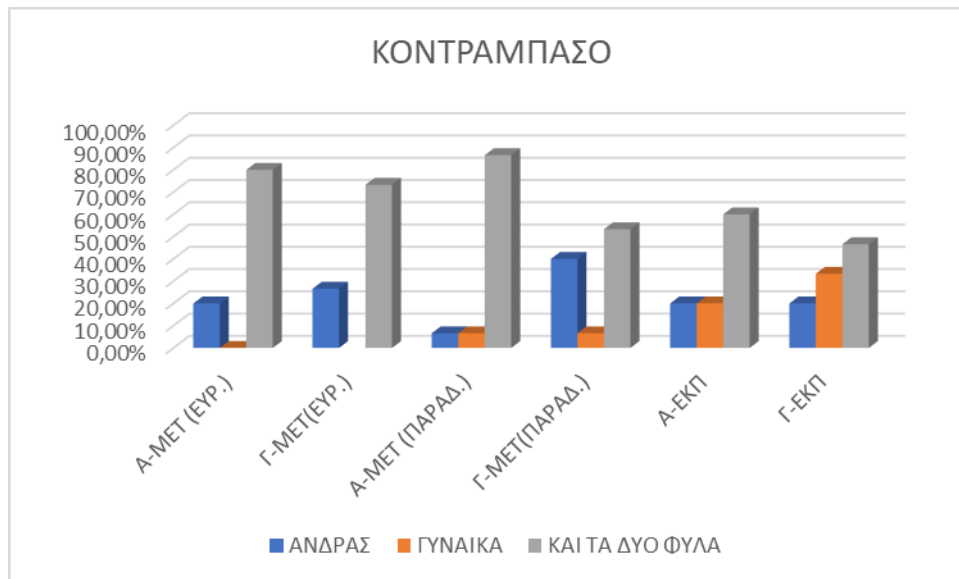
Σχήμα 1: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το πιάνο

Παρατηρείται ότι για όλες τις ομάδες το πιάνο θεωρείται κατά ένα μεγάλο ποσοστό, μουσικό όργανο που ενδείκνυται και για τα δύο φύλα (Α-MET(ΕΥΡ.) με ποσοστό 86,60%, Γ-MET(ΕΥΡ.) με ποσοστό 93,30%, Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 86,60%, Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 93,30%, Α-ΕΚΠ με ποσοστό 73,30% και Γ-ΕΚΠ με ποσοστό 73,30%). Επίσης παρατηρείται μια μικρή τάση από τις ομάδες Α-ΕΚΠ και Γ-ΕΚΠ να επιλέξουν το ανδρικό φύλο αλλά είναι πολύ μικρή (26,60% και 20% αντίστοιχα) (Σχήμα 1).

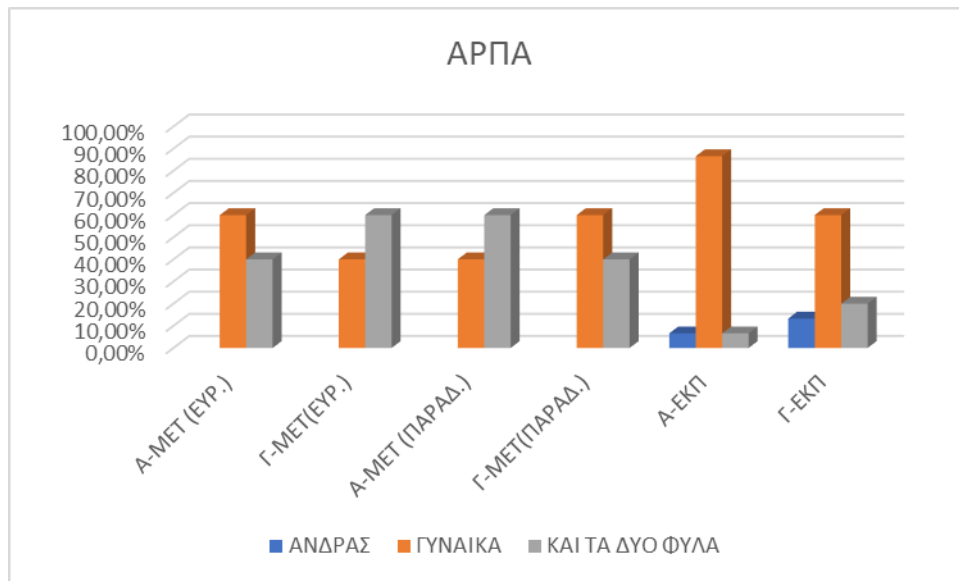
Σχήμα 2: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το βιολί

Διαπιστώνεται ότι για τις ομάδες Γ-MET και A-MET(ΠΑΡΑΔ.), το βιολί αποτελεί ένα μουσικό όργανο με το οποίο είναι κατάλληλο να ασχοληθούν εξίσου και τα δύο φύλα (100% και για τις δύο ομάδες). Οι ομάδες A-MET(ΕΥΡ.), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-EΚΠ θεωρούν σε μεγάλο ποσοστό ότι το βιολί ενδείκνυται και για τα δύο φύλα (93,30%, 66,60% και 66,60% αντίστοιχα). Υπάρχει μια μικρή τάση από την ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) να επιλέξει για το βιολί το ανδρικό φύλο (26,60%). Μια μικρή διαφορά παρατηρείται και στις ομάδες A-EΚΠ (46,60%) και Γ-EΚΠ (26,60%) οι οποίες επέλεξαν το γυναικείο φύλο. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι η ομάδα A-EΚΠ επέλεξε και τα δύο φύλα αλλά και το γυναικείο φύλο σε ίσα ποσοστά (46,60% και για τις δύο επιλογές) (Σχήμα 2).

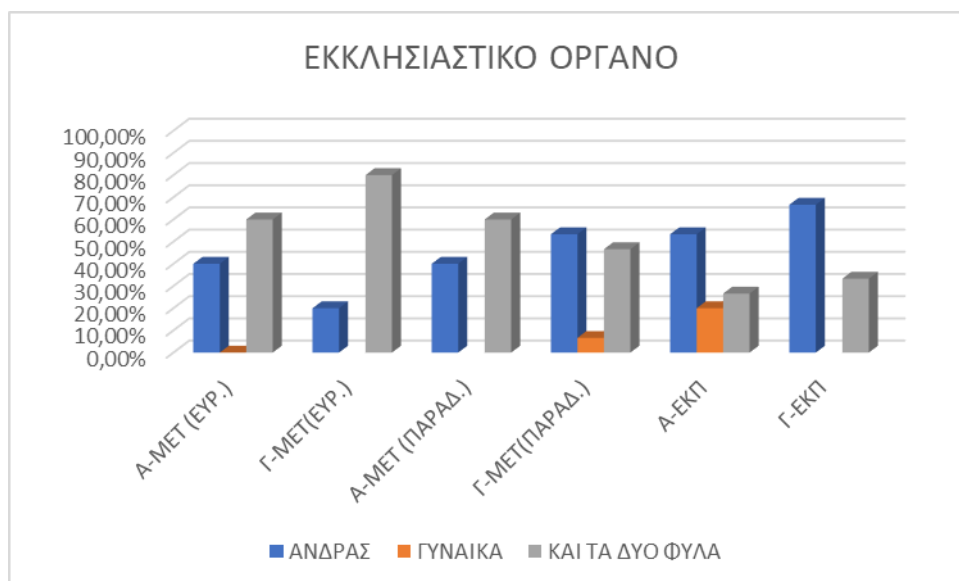
Σχήμα 3: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το κοντραμπάσο

Παρατηρείται ότι για όλες τις ομάδες το κοντραμπάσο, αποτελεί κατά ένα μεγάλο ποσοστό, μουσικό όργανο που είναι κατάλληλο να μάθουν να παίζουν και τα δύο φύλα (A-MET(ΕΥΡ.) με ποσοστό 80%, Γ-MET(ΕΥΡ.) με ποσοστό 73,30%, A-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 86,60%, Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 53,30%, Α-ΕΚΠ με ποσοστό 60% και Γ-ΕΚΠ με ποσοστό 46,60%) . Η ομάδα A-MET(ΕΥΡ.) επέλεξε το ανδρικό φύλο σε ποσοστό 20%, ενώ η ομάδα Γ-MET(ΕΥΡ.) επέλεξε το ανδρικό φύλο σε ποσοστό 26,60%. Παράλληλα, η ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) επέλεξε για το κοντραμπάσο σε μικρό ποσοστό το ανδρικό φύλο (40%). Η ομάδα Α-ΕΚΠ επέλεξε και το ανδρικό και γυναικείο φύλο σε ίσα ποσοστά (20%). Τέλος, η ομάδα Γ-ΕΚΠ παρουσιάζει μια μικρή τάση στην επιλογή του γυναικείου φύλου (33,30%) αλλά και του ανδρικού φύλου (20%) (Σχήμα 3).

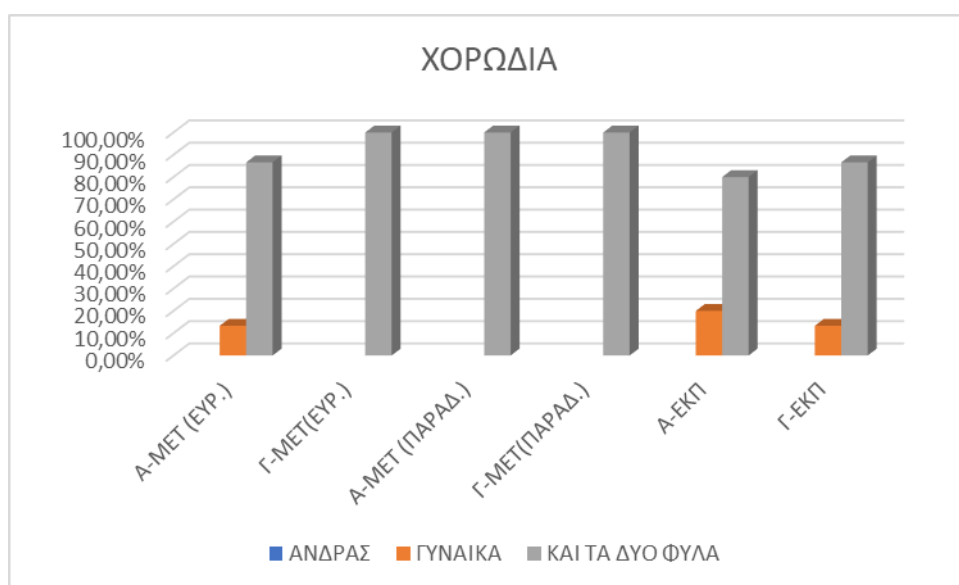
Σχήμα 4: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για την άρπα

Φαίνεται ότι η εκμάθηση της άρπας, για τις ομάδες A-MET(ΕΥΡ.), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.), Α-ΕΚΠ και Γ-ΕΚΠ, αφορά κατά ένα μεγάλο ποσοστό κυρίως τις γυναίκες (60%, 60%, 86,60% και 60% αντίστοιχα). Αντίθετα μεγαλύτερη τάση επιλογής και για τα δύο φύλα παρατηρείται από την ομάδα Γ-MET(ΕΥΡ.) με ποσοστό 60% και στην ομάδα Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 60%. Η ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) επέλεξε και τα δύο φύλα σε ποσοστό 40%. Τέλος, η ομάδα Γ-ΕΚΠ επέλεξε και τα δύο φύλα σε ποσοστό 46,60% ενώ το ανδρικό φύλο σε μικρότερο ποσοστό (13,30%) (Σχήμα 4).

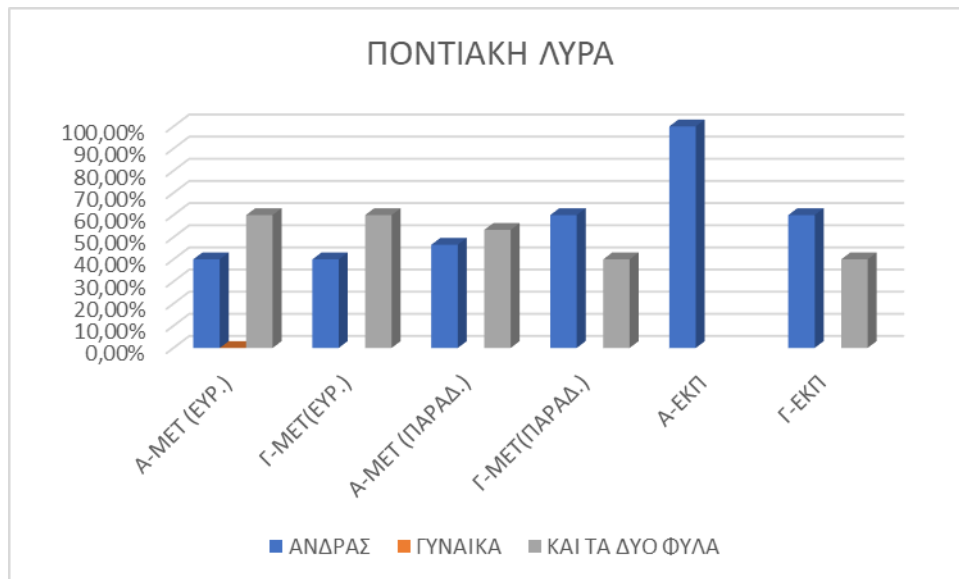
Σχήμα 5: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το εκκλησιαστικό όργανο

Παρατηρείται ότι το εκκλησιαστικό όργανο για τις ομάδες Α-MET(EYP.), Γ-MET(EYP.) και Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) αποτελεί σε μεγάλο ποσοστό, μουσικό όργανο που ενδείκνυται και τα δύο φύλα (60%, 80% και 60% αντίστοιχα). Αντίθετα για τις ομάδες Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.), Α-EKΠ και Γ-EKΠ το εκκλησιαστικό όργανο ανήκει στα όργανα που είναι κατάλληλα να ασχοληθεί κυρίως το ανδρικό φύλο (53,30%, 53,30% και 66,60% αντίστοιχα). Μια μικρή τάση επιλογής του ανδρικού φύλου παρατηρείται από την ομάδα Α-MET(EYP.) με ποσοστό 40%, από την ομάδα Γ-MET(EYP.) με ποσοστό 20% και από την ομάδα Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 40%. Μικρή τάση επιλογής και για τα δύο φύλα φαίνεται να υπάρχει στην ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 46,60%, στην ομάδα Α-EKΠ με ποσοστό 26,60% και στην ομάδα Γ-EKΠ με ποσοστό 33,30%. Τέλος, μικρό ποσοστό της ομάδας Α-EKΠ επέλεξε και το γυναικείο φύλο (20%) (Σχήμα 5).

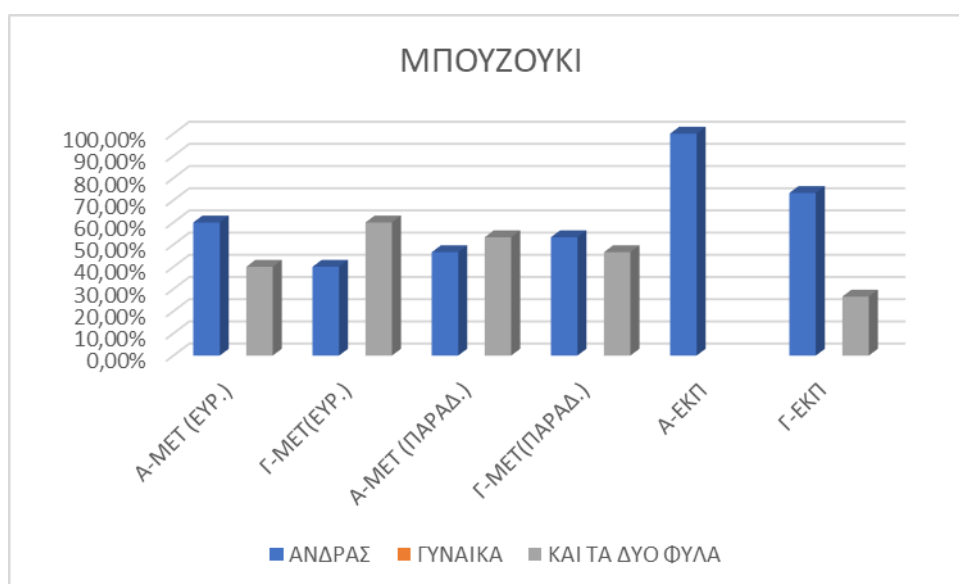
Σχήμα 6: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για τη χορωδία

Η χορωδία, για τις ομάδες Γ-MET(EYP.), Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.), αποτελεί μια δραστηριότητα στην οποία συμμετέχουν εξίσου και τα δύο φύλα (100% για όλες τις ομάδες). Οι ομάδες Α-MET, Α-EKΠ και Γ-EKΠ, θεωρούν σε μεγάλο ποσοστό ότι και τα δύο φύλα μπορούν να συμμετέχουν σε μια χορωδία (86,60%, 80% και 86,60% αντίστοιχα). Μια μικρή τάση επιλογής του γυναικείου φύλου παρατηρείται από την ομάδα Α-MET(EYP.) με ποσοστό 13,30%, από την ομάδα Α-EKΠ με ποσοστό 20% και από την ομάδα Γ-EKΠ με ποσοστό 13,30% (Σχημα 6).

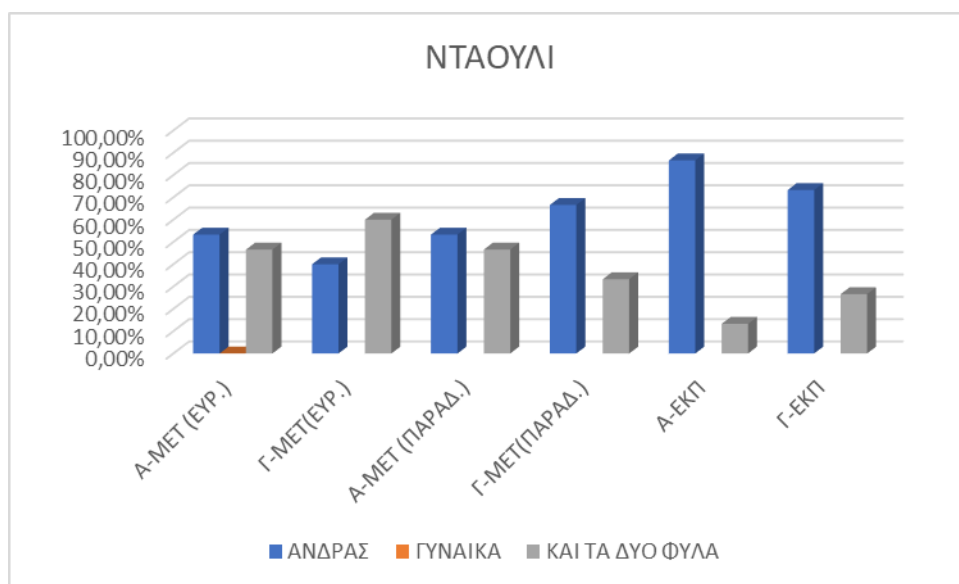
Σχήμα 7: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για την ποντιακή λύρα

Παρατηρείται ότι η ποντιακή λύρα για τις ομάδες Α-ΕΚΠ θεωρείται μουσικό όργανο που ενδείκνυται μόνο το ανδρικό φύλο (100%). Η ομάδα Γ-ΕΚΠ επέλεξε το ανδρικό φύλο κατά ένα μεγάλο ποσοστό (60%). Μια μικρή τάση να επιλέξει το ανδρικό φύλο παρατηρείται από την ομάδα Α-MET(ΕΥΡ.) με ποσοστό 40%, στην ομάδα Γ-MET(ΕΥΡ.) με ποσοστό 40% και από την ομάδα Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 46,60%. Μια μικρή τάση επιλογής και για τα δύο φύλα διαπιστώνεται στην ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 40% και στην ομάδα Γ-ΕΚΠ με ποσοστό 40% (Σχήμα 7).

Σχήμα 8: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το μπουζούκι

Φαίνεται ότι για την ομάδα A-EKΠ το μπουζούκι αποτελεί ένα μουσικό όργανο κατεξοχήν ανδρικό (100%). Για τις ομάδες A-MET(EYP), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-EKΠ η εκμάθηση του μπουζουκιού αφορά ως επί το πλείστο το ανδρικό φύλο (60%, 53,30% και 73,30% αντίστοιχα). Παρόλα αυτά μια μικρή τάση επιλογής και για τα δύο φύλα φαίνεται να υπάρχει από την ομάδα A-MET με ποσοστό 40%, από την ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 46,60% και από την ομάδα Γ-EKΠ με ποσοστό 26,60%. Οι ομάδες Γ-MET(EYP.) και A-MET(ΠΑΡΑΔ.) θεωρούν ότι το μπουζούκι είναι σε μεγάλο ποσοστό ένα μουσικό όργανο που είναι κατάλληλο να παίζουν και τα δύο φύλα (60% και 53,30% αντίστοιχα). Μια μικρή τάση επιλογής για το ανδρικό φύλο παρατηρείται στην ομάδα Γ-MET(EYP.) με ποσοστό 40% και την ομάδα A-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 46,60% (Σχήμα 8).

Σχήμα 9: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το νταούλι

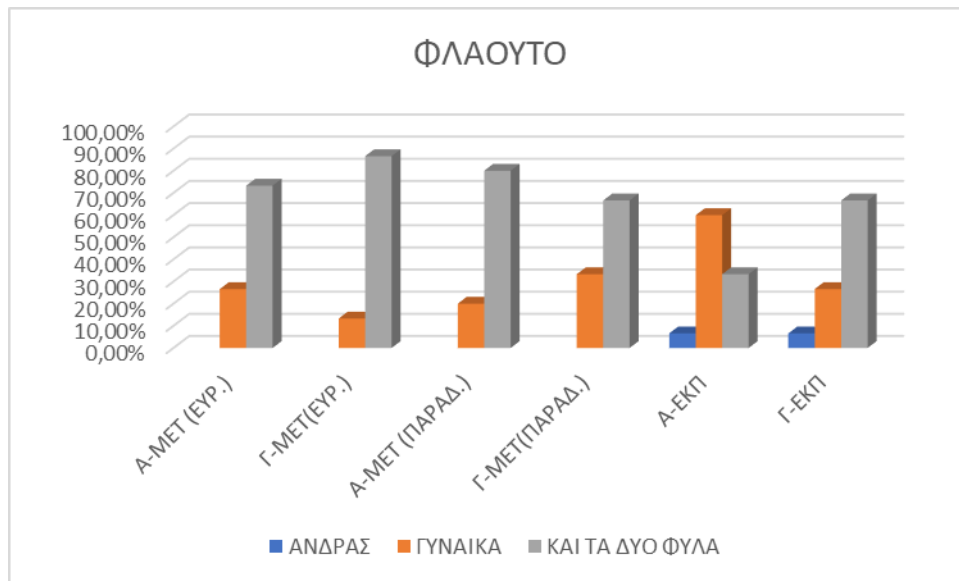
Διαπιστώνεται ότι για τις ομάδες A-MET(EYP.), A-MET(ΠΑΡΑΔ.), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.), A-EKΠ και Γ-EKΠ το νταούλι θεωρείται σε μεγάλο ποσοστό, ένα μουσικό όργανο κυρίως για το ανδρικό φύλο (53,30%, 53,30%, 53,30%, 86,60% και 73,30% αντίστοιχα). Η ομάδα Γ-MET(EYP.) επέλεξε κατά ένα μεγάλο ποσοστό ότι με το νταούλι είναι κατάλληλο να ασχοληθούν και τα δύο φύλα (60%). Μια μικρή τάση επιλογής και για τα δύο φύλα φαίνεται να υπάρχει και στις ομάδες A-MET(EYP.) με ποσοστό 46,60%, A-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 46,60%, Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 33,30%, A-EKΠ με ποσοστό 13,30% και Γ-EKΠ με

ποσοστό 26,60%. Τέλος, η ομάδα Γ-MET(EYP.) συγκέντρωσε μικρότερο ποσοστό επιλογής για το ανδρικό φύλο (40%) (Σχήμα 9).

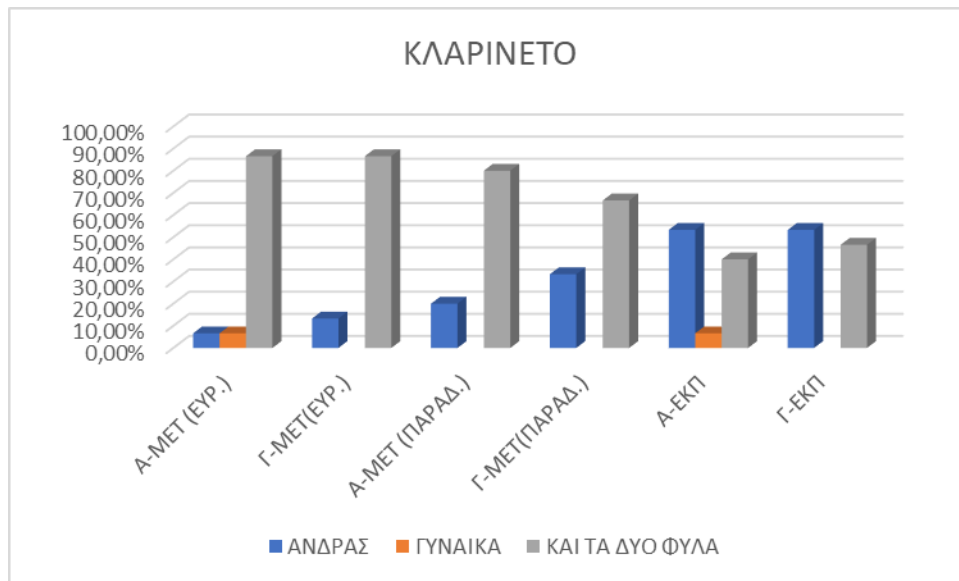
Σχήμα 10: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το ηλεκτρικό μπάσο

Παρατηρείται ότι για τις ομάδες A-MET(EYP.), Γ-MET(EYP.), A-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-EKΠ το ηλεκτρικό μπάσο αποτελεί ένα μουσικό όργανο που επιλέχθηκε σε μεγάλο ποσοστό και για τα δύο φύλα (66,60%, 73,30%, 53,30% και 60% αντίστοιχα). Για τις ομάδες Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) και A-EKΠ το ηλεκτρικό μπάσο θεωρείται μουσικό όργανο ως επί το πλείστο ανδρικό (66,60% και για τις δύο ομάδες). Μια μικρή τάση επιλογής για το ανδρικό φύλο φαίνεται να υπάρχει και στις ομάδες A-MET με ποσοστό 33,30%, Γ-MET(EYP.) με ποσοστό 26,60%, A-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 46,60% και Γ-EKΠ 33,30%. Μια μικρή τάση επιλογής και για τα δύο φύλα παρατηρείται στην ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 33,30% και στην ομάδα A-EKΠ με ποσοστό 33,30% (Σχήμα 10).

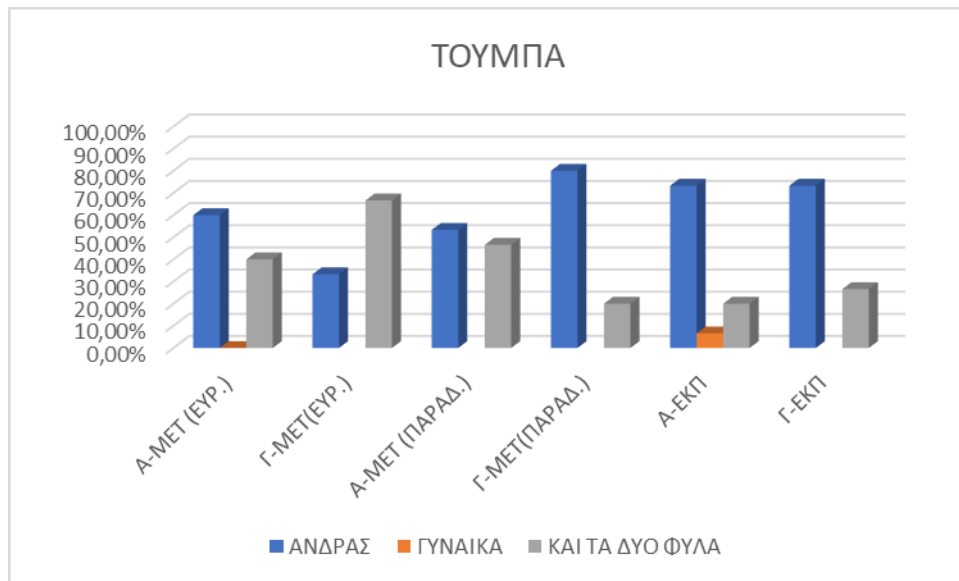
Σχήμα 11: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το φλάουτο

Για τις ομάδες A-MET(EYP.), Γ-MET(EYP.), A-MET(ΠΑΡΑΔ.), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-EKΠ το φλάουτο θεωρείται ένα μουσικό όργανο που κατά ένα μεγάλο ποσοστό είναι κατάλληλο να μάθουν και τα δύο φύλα (73,30%, 86,60%, 80% και 66,60% αντίστοιχα). Για την ομάδα A-EKΠ το φλάουτο αποτελεί ένα μουσικό όργανο που μαθαίνουν κυρίως γυναίκες (60%). Αντίθετα μικρή τάση επιλογής για το γυναικείο φύλο παρατηρείται από τις ομάδες A-MET(EYP.) με ποσοστό 26,60%, Γ-MET(EYP.) με ποσοστό 13,30%, A-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 20% και Γ-EKΠ με ποσοστό 26,60%. Μικρό ποσοστό από την ομάδα A-EKΠ επέλεξε το φλάουτο και για τα δύο φύλα (33,30%) (Σχήμα 11).

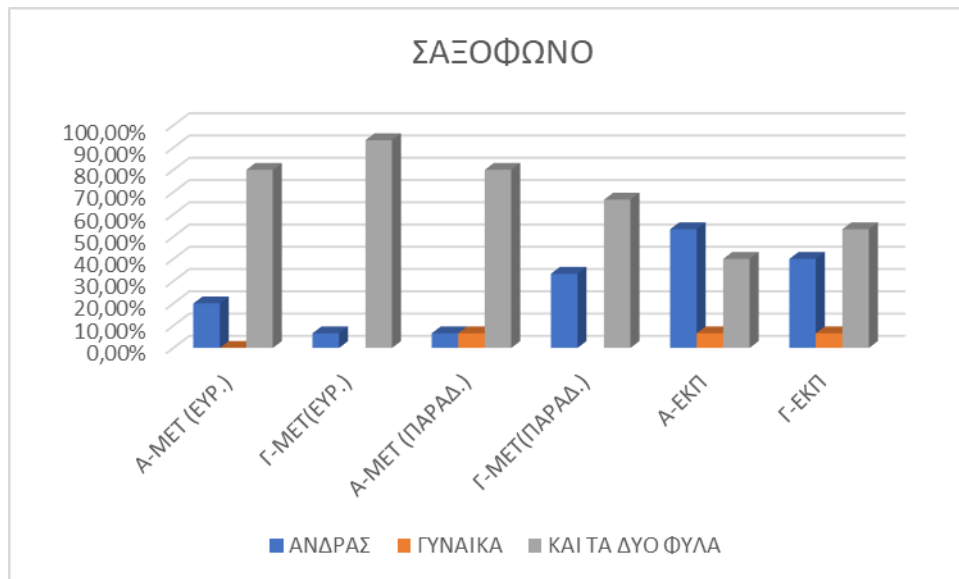
Σχήμα 12: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το κλαρινέτο

Παρατηρείται ότι το κλαρινέτο αποτελεί για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες μουσικής ένα μουσικό όργανο που σε μεγάλο ποσοστό επιλέχθηκε να μάθουν να παίζουν και τα δύο φύλα (A-MET(EYP.) με ποσοστό 86,60%, Γ-MET(EYP.) με ποσοστό 86,60%, A-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 80% και Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 66,60%). Για τις ομάδες A-EKΠ και Γ-EKΠ το κλαρινέτο είναι ένα μουσικό όργανο που μπορούν να ασχοληθούν κυρίως οι άνδρες (53,30% και για τις δύο ομάδες). Παρόλα αυτά μικρό ποσοστό που επέλεξε το ανδρικό φύλο παρατηρείται και από τις ομάδες Γ-MET(EYP.) με ποσοστό 13,30%, A-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 20% και Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 33,30%. Οι ομάδες A-EKΠ και Γ-EKΠ φάνηκε να επιλέγουν και τα δύο φύλα σε ποσοστό 40% και 46,60% αντίστοιχα. Τέλος μια μικρή τάση επιλογής για το γυναικείο φύλο παρατηρείται στις ομάδες A-MET(EYP.) και A-EKΠ (6,60% και για τις δύο ομάδες) (Σχήμα 12).

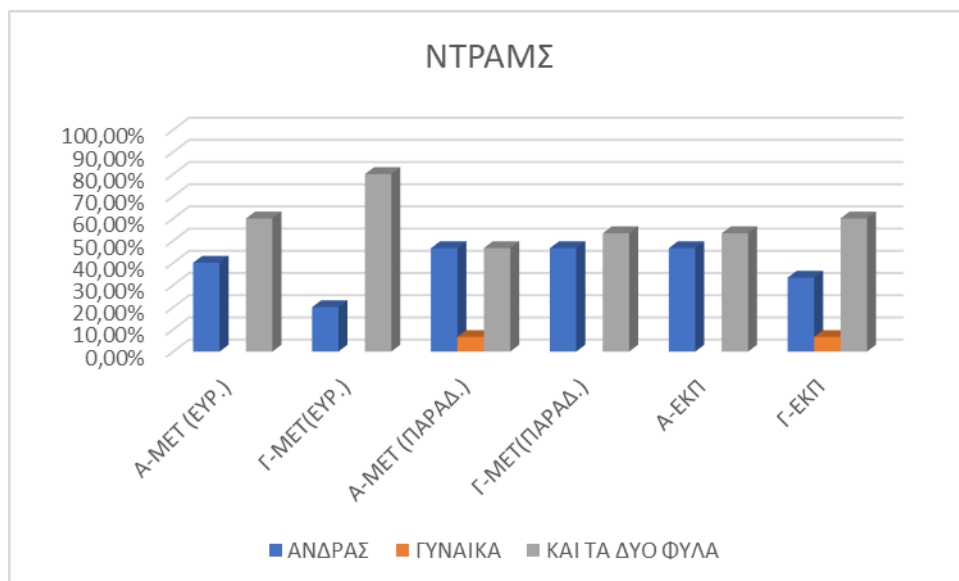
Σχήμα 13: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για την τούμπα

Διαπιστώνεται ότι για τις ομάδες Α-MET(ΕΥΡ.), Α-MET(ΠΑΡΑΔ.), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.), Α-ΕΚΠ και Γ-ΕΚΠ η τούμπα είναι ένα μουσικό όργανο που η εκμάθηση του αφορά κυρίως άνδρες (60%, 53,30%, 80% 73,30% και 73,30% αντίστοιχα). Η ομάδα Γ-MET(ΕΥΡ.) επέλεξε και τα δύο φύλα σε ποσοστό 66,60%. Μια μικρή τάση επιλογής και για δύο φύλα παρατηρείται και από τις ομάδες Α-MET(ΕΥΡ.) με ποσοστό 40%, Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 46,60%, Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 20%, Α-ΕΚΠ με ποσοστό 20% και Γ-ΕΚΠ με ποσοστό 26,60%. Τέλος παρατηρείται ότι μικρό ποσοστό των φοιτητριών της ομάδας Γ-MET(ΕΥΡ.) θεώρησε ότι η τούμπα αφορά το ανδρικό φύλο (33,30%) (Σχήμα 13).

Σχήμα 14: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για το σαξόφωνο

Παρατηρείται ότι για τις ομάδες A-MET(ΕΥΡ.), Γ-MET(ΕΥΡ.), A-MET(ΠΑΡΑΔ.),Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-ΕΚΠ το σαξόφωνο αποτελεί σε μεγάλο ποσοστό ένα μουσικό όργανο που είναι κατάλληλο να μάθουν και τα δύο φύλα (80%, 93,30%, 80%, 66,60% και 53,30% αντίστοιχα). Η ομάδα Α-ΕΚΠ θεωρεί ότι η εκμάθηση του σαξόφωνου αφορά κυρίως άνδρες (53,30%). Μια μικρή τάση επιλογής για το ανδρικό φύλο φάνηκε να υπάρχει και στις ομάδες A-MET(ΕΥΡ.), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-ΕΚΠ με ποσοστά 20%, 33,30% και 40% αντίστοιχα (Σχημα 14).

Σχήμα 15: Απαντήσεις των συμμετεχόντων για τα ντραμς

Παρατηρήθηκε ότι για τις ομάδες Α-MET(EYP.), Γ-MET(EYP.), Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.), Α-EΚΠ και Γ-EΚΠ τα ντραμς σε μεγάλο ποσοστό είναι ένα μουσικό όργανο που ενδείκνυται και για τα δύο φύλα (60%, 80%, 53,30% 53,30% και 60% αντίστοιχα). Λιγότερο ποσοστό επιλογής για το ανδρικό φύλο παρατηρήθηκε από τις ομάδες Α-MET(EYP.) με ποσοστό 40%, Γ-MET(EYP.) με ποσοστό 20%, Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 46,60%, Α-EΚΠ με ποσοστό 46,40% και Γ-EΚΠ με ποσοστό 33,30%. Η ομάδα Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) επέλεξε και τα δύο φύλα αλλά και το ανδρικό φύλο σε ίσα ποσοστά (46,60% και για τις δύο επιλογές) (Σχημα 15).

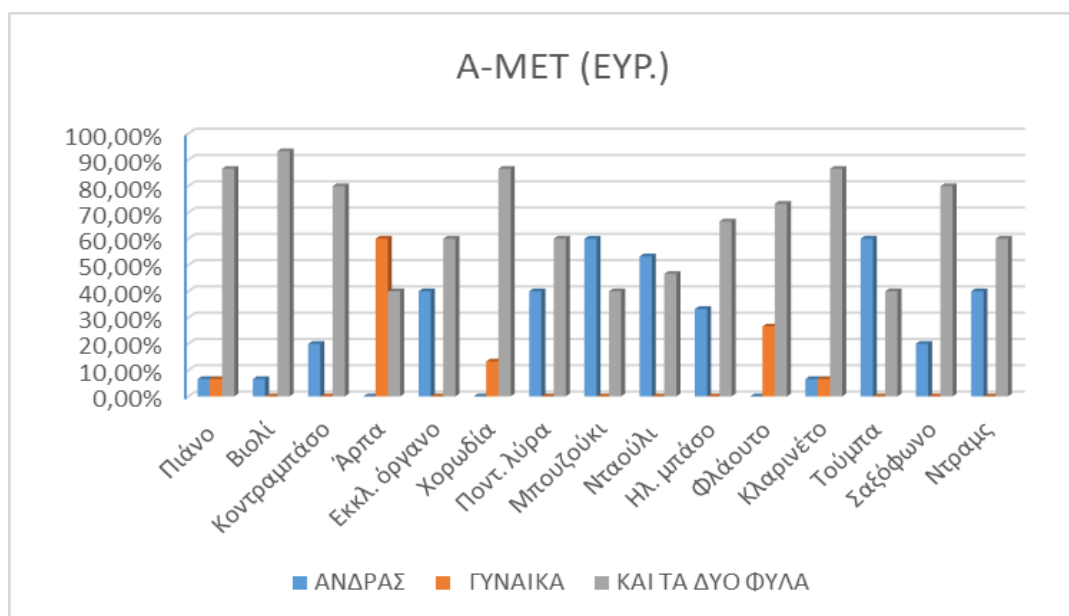
2.4.2. Απαντήσεις ανά ερευνητική ομάδα.

2.4.2.1. Αποτελέσματα ομάδας Α-MET (EYP.)

ΑΝΔΡΕΣ ΜΕΤ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ)

ΜΟΥΣΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
Πιάνο	6,60%	6,60%	86,60%
Βιολί	6,60%	-	93,30%
Κοντραμπάσο	20%	-	80%
Άρπα	-	60%	40%
Εκκλ. όργανο	40%	-	60%
Χορωδία	-	13,30%	86,60%
Ποντ. Λύρα	40%	-	60%
Μπουζούκι	60%	-	40%
Νταούλι	53,30%	-	46,60%
Ηλ. Μπάσο	33,30%	-	66,60%
Φλάουτο	-	26,60%	73,30%
Κλαρινέτο	6,60%	6,60%	86,60%
Τούμπα	60%	-	40%
Σαξόφωνο	20%	-	80%
Ντραμς	40%	-	60%

Πίνακας 1: Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης- 1η ομάδα - Α-MET (EYP.)

Σχήμα 16: Απαντήσεις της ομάδας A-MET(EYP.)

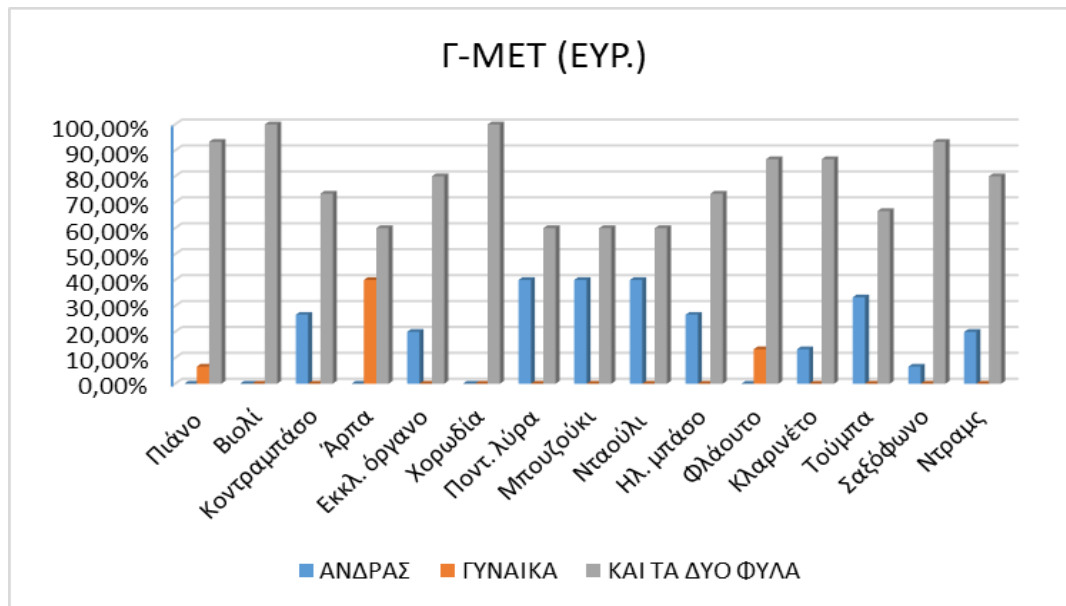
Όπως φαίνεται στο Σχήμα 16 και στον Πίνακα 1, παρατηρείται ότι για τα περισσότερα μουσικά όργανα η ομάδα A-MET(EYP.) επέλεξε και τα δύο φύλα ή το ανδρικό φύλο. Τα μουσικά όργανα που επιλέχθηκαν σε μεγάλο ποσοστό από τους συμμετέχοντες αυτής της ομάδας ως όργανα που ενδείκνυνται να μάθουν να παίζουν και τα δύο φύλα κατά φθίνουσα σειρά είναι: το βιολί (93,30%), το πιάνο (86,60%), η χορωδία (86,60%), το κλαρινέτο (86,60%), το κοντραμπάσο (80%), το σαξόφωνο (80%), το φλάουτο (73,30%), το ηλεκτρικό μπάσο (66,60%), το εκκλησιαστικό όργανο (60%), η ποντιακή λύρα (60%) και τα ντραμς (60%). Τα μεγαλύτερα ποσοστά της ομάδας αυτής για το ανδρικό φύλο συγκέντρωσαν τα εξής όργανα: το μπουζούκι (60%), η τούμπα (60%), το νταούλι (53,30%), το εκκλησιαστικό όργανο (40%), η ποντιακή λύρα (40%), και τα ντραμς (40%). Τα μουσικά όργανα που επιλέχθηκαν από την συγκεκριμένη ομάδα ως όργανα που είναι κατάλληλα να ασχοληθούν μόνο γυναίκες είναι η άρπα (60%) και το φλάουτο (26,60%).

2.4.2.2. Αποτελέσματα ομάδας Γ-MET (EYP.)

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕΤ (ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ)

ΜΟΥΣΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
Πιάνο	-	6,60%	93,30%
Βιολί	-	-	100%
Κοντραμπάσο	26,60%	-	73,30%
Άρπα	-	40%	60%
Εκκλ. Όργανο	20%	-	80%
Χορωδία	-	-	100%
Ποντ. Λύρα	40%	-	60%
Μπουζούκι	40%	-	60%
Νταούλι	40%	-	60%
Ηλ. Μπάσο	26,60%	-	73,30%
Φλάουτο	-	13,30%	86,60%
Κλαρινέτο	13,30%	-	86,60%
Τούμπα	33,30%	-	66,60%
Σαξόφωνο	6,60%	-	93,30%
Ντραμς	20%	-	80%

Πίνακας 2: Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης - 2η ομάδα - Γ-MET (EYP.)

Σχήμα 17: Απαντήσεις της ομάδας Γ-MET(EYP.)

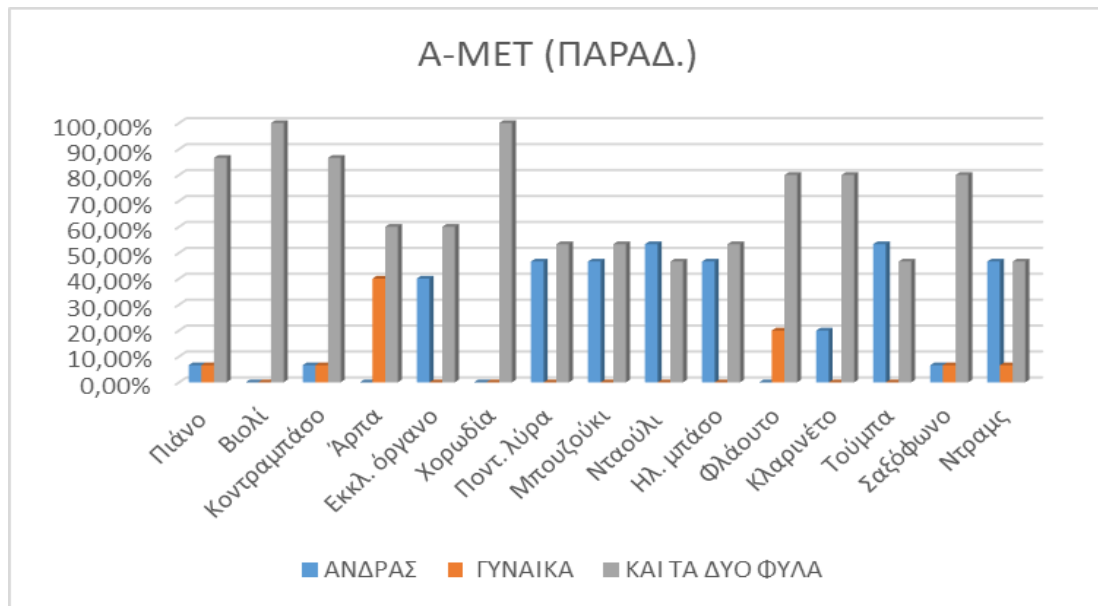
Η ομάδα Γ-MET(EYP.) αξιολόγησε ότι η εκμάθηση των περισσότερων από τα μουσικά όργανα που δόθηκαν είναι κατάλληλη και για τα δύο φύλα (Σχήμα 17 και Πίνακας 2). Παρατηρείται ότι για το βιολί και τη χορωδία οι συμμετέχουσες αυτής της ομάδας επέλεξαν και τα δύο φύλα (100% και για τα δύο). Τα μουσικά όργανα που συγκέντρωσαν τα μεγαλύτερα ποσοστά από αυτή την ομάδα και για τα δύο φύλα είναι τα εξής (κατά φθίνουσα σειρά): το πιάνο (93,30%), το σαξόφωνο (93,30%), το φλάουτο (86,60%), το κλαρινέτο (86,60%), το εκκλησιαστικό όργανο (80%), τα ντραμς (80%), το κοντραμπάσο (73,30%), το ηλεκτρικό μπάσο (73,30%), η τούμπα (66,60%), η άρπα (60%), η ποντιακή λύρα (60%), το μπουζούκι (60%), και το νταούλι (60%). Μικρή τάση επιλογής από την παρούσα ομάδα παρατηρείται μόνο για το ανδρικό φύλο στα ελληνικά παραδοσιακά όργανα: ποντιακή λύρα, μπουζούκι και νταούλι (40% και για τα τρία όργανα). Η άρπα θεωρήθηκε κατά ένα μικρό ποσοστό της ομάδας αυτής, ως όργανο που ενδείκνυται μόνο για γυναίκες (40%).

2.4.2.3. Αποτελέσματα ομάδας A-MET (ΠΑΡΑΔ.)

ΑΝΔΡΕΣ ΜΕΤ(ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ)

ΜΟΥΣΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
Πιάνο	6,60%	6,60%	86,60%
Βιολί	-	-	100%
Κοντραμπάσο	6,60%	6,60%	86,60%
Άρπα	-	40%	60%
Εκκλ. όργανο	40%	-	60%
Χορωδία	-	-	100%
Ποντ. λύρα	46,60%	-	53,30%
Μπουζούκι	46,60%	-	53,30%
Νταούλι	53,30%	-	46,60%
Ηλ. Μπάσο	46,60%	-	53,30%
Φλάουτο	-	20%	80%
Κλαρινέτο	20%	-	80%
Τούμπα	53,30%	-	46,60%
Σαξόφωνο	6,60%	6,60%	80%
Ντραμς	46,60%	6,60%	46,60%

Πίνακας 3: Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης - 3η ομάδα - A-MET (ΠΑΡΑΔ.)

Σχήμα 18: Απαντήσεις της ομάδας A-MET(ΠΑΡΑΔ.)

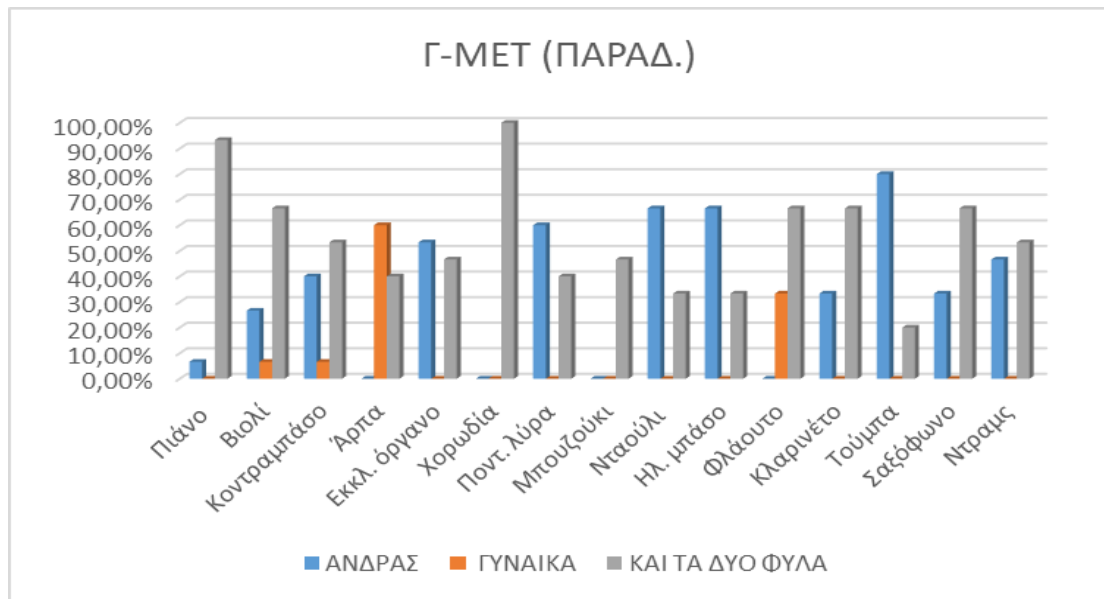
Στην ομάδα A-MET(ΠΑΡΑΔ.) (Σχήμα 18 και Πίνακας 3) επιλέχθηκε ότι και τα δύο φύλα είναι κατάλληλο να ασχοληθούν με το βιολί και να συμμετέχουν σε μια χορωδία (100% και για τα δύο). Τα μουσικά όργανα που συγκέντρωσαν τα μεγαλύτερα ποσοστά και για τα δύο φύλα για την ομάδα αυτή είναι τα εξής (κατά φθίνουσα σειρά): το πιάνο (86,60%), το κοντραμπάσο (86,60%), το φλάουτο (80%), το κλαρινέτο (80%), το σαξόφωνο (80%), η άρπα (60%), το εκκλησιαστικό όργανο (60%), η ποντιακή λύρα (53,30%), το μπουζούκι (53,30%), το ηλεκτρικό μπάσο (53,30%), το νταούλι (46,60%), η τούμπα (46,60%) και τα ντραμς (46,60%). Τα μεγαλύτερα ποσοστά της ομάδας A-MET(ΠΑΡΑΔ.) για το ανδρικό φύλο συγκέντρωσαν τα εξής μουσικά όργανα: το νταούλι (53,30%), η τούμπα (53,30%), η ποντιακή λύρα (46,60%), το μπουζούκι (46,60%), το ηλεκτρικό μπάσο (46,60%), και τα ντραμς (46,60%). το εκκλησιαστικό όργανο (40%), και τα ντραμς (40%). Τα μουσικά όργανα που επιλέχθηκαν από την παρούσα ομάδα, ως όργανα που ενδείκνυνται να μάθουν μόνο γυναίκες είναι η άρπα (40%) και το φλάουτο (20%).

2.4.2.4. Αποτελέσματα ομάδας Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.)

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕΤ (ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ)

ΜΟΥΣΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
Πιάνο	6,60%	-	93,30%
Βιολί	26,60%	6,60%	66,60%
Κοντραμπάσο	40%	6,60%	53,30%
Άρπα	-	60%	40%
Εκκλ. όργανο	53,30%	-	46,60%
Χορωδία	-	-	100%
Ποντ. Λύρα	60%	-	40%
Μπουζούκι	53.30%	-	46,60%
Νταούλι	66,60%	-	33,30%
Ηλ. Μπάσο	66,60%	-	33,30%
Φλάουτο	-	33,30%	66,60%
Κλαρινέτο	33,30%	-	66,60%
Τούμπα	80%	-	20%
Σαξόφωνο	33,30%	-	66,60%
Ντραμς	46,60%	-	53,30%

Πίνακας 4: Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης - 4η ομάδα - Γ-MET (ΠΑΡΑΔ.)

Σχήμα 19: Απαντήσεις της ομάδας Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.)

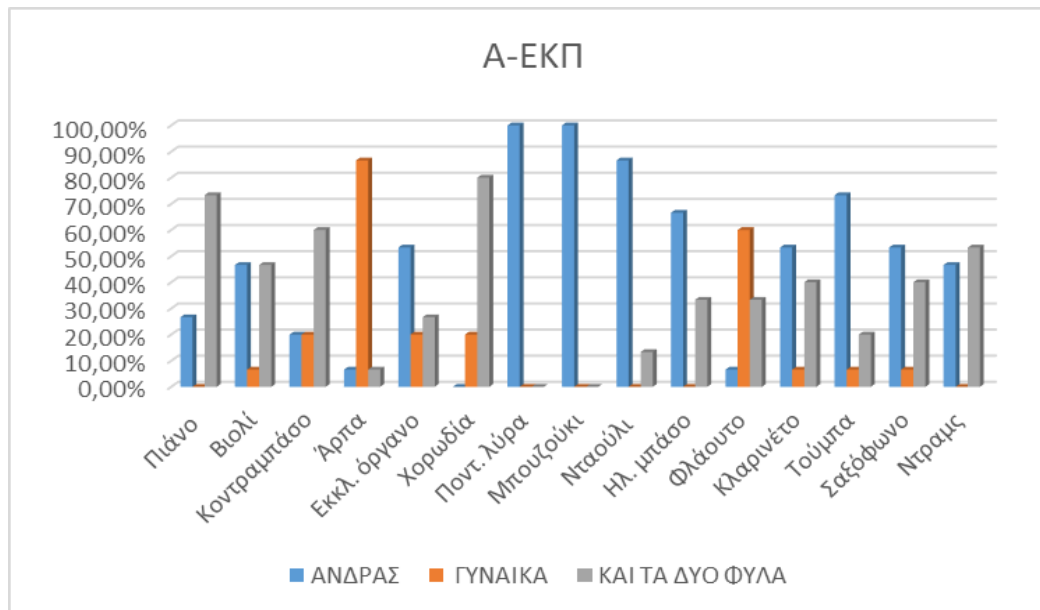
Στο Σχήμα 19 και στον Πίνακα 4 διαπιστώνεται ότι για την ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) η συμμετοχή σε χορωδία ενδείκνυται και για τα δύο φύλα εξίσου (100%). Τα μεγαλύτερα ποσοστά της ανωτέρω ομάδας και για τα δύο φύλα συγκεντρώθηκαν στα εξής μουσικά όργανα: πιάνο (93,30%), βιολί (66,60%), φλάουτο (66,60%), κλαρινέτο (66,60%), σαξόφωνο (66,60%), κοντραμπάσο (53,30%), ντραμς (53,30%), εκκλησιαστικό όργανο (46,60%) και μπουζούκι (46,60%). Μεγάλη τάση από την ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) να επιλέγουν το ανδρικό φύλο παρατηρήθηκε για τα εξής μουσικά όργανα (κατά φθίνουσα σειρά): τούμπα (80%), νταούλι (66,60%), ηλεκτρικό μπάσο (66,60%), εκκλησιαστικό όργανο (53,30%), μπουζούκι (53,30%) και ντραμς (46,60%). Τα μεγαλύτερα ποσοστά της ομάδας αυτής για το γυναικείο φύλο συγκεντρώθηκαν στα μουσικά όργανα: άρπα (60%) και φλάουτο (33,30%).

2.4.2.5. Αποτελέσματα ομάδας Α-ΕΚΠ

ΑΝΔΡΕΣ ΕΚΠ

ΜΟΥΣΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
Πιάνο	26,60%	-	73,30%
Βιολί	46,60%	6,60%	46,60%
Κοντραμπάσο	20%	20%	60%
Άρπα	6,60%	86,60%	6,60%
Εκκλ. όργανο	53,30%	20%	26,60%
Χορωδία	-	20%	80%
Ποντ. Λύρα	100%	-	-
Μπουζούκι	100%	-	-
Νταούλι	86,60%	-	13,30%
Ηλ. Μπάσο	66,60%	-	33,30%
Φλάουτο	6,60%	60%	33,30%
Κλαρινέτο	53,30%	6,60%	40%
Τούμπα	73,30%	6,60%	20%
Σαξόφωνο	53,30%	6,60%	40%
Ντραμς	46,60%	-	53,30%

Πίνακας 5: Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής - 5η ομάδα - Α-ΕΚΠ

Σχήμα 19: Απαντήσεις της ομάδας A-EKΠ

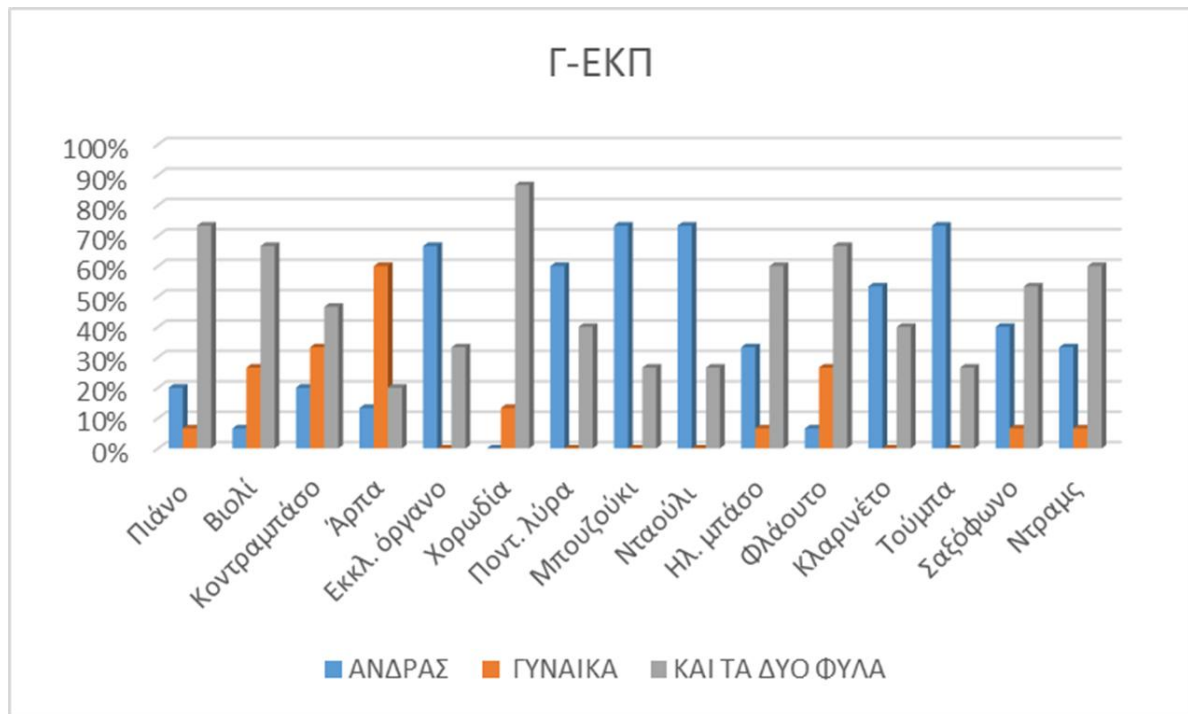
Στην ομάδα A-EKΠ (Σχήμα 19 και Πίνακας 5) επιλέχθηκε το μπουζούκι και η ποντιακή λύρα ως όργανα εκμάθησης που αφορούν μόνο το ανδρικό φύλο (100%). Τα μεγαλύτερα ποσοστά της ομάδας EKΠ για το ανδρικό φύλο συγκέντρωσαν επίσης τα εξής όργανα: το νταούλι (86,60%), η τούμπα (73,30%), το ηλεκτρικό μπάσο (66,60%), το εκκλησιαστικό όργανο (53,30%), το κλαρινέτο (53,30%), το σαξόφωνο (53,30%), το βιολί (46,60%) και τα ντραμς (46,60%). Τα μουσικά όργανα που συγκέντρωσαν τα μεγαλύτερα ποσοστά και για τα δύο φύλα είναι τα εξής (κατά φθίνουσα σειρά): η χορωδία (80%), το πιάνο (73,30%), το κοντραμπάσο (60%), τα ντραμς (53,30%) και το βιολί (46,60%). Τα μόνα μουσικά όργανα που επιλέχθηκαν κατά ένα μεγάλο ποσοστό από την παρούσα ομάδα, ως όργανα που είναι κατάλληλα να μάθουν μόνο οι γυναίκες είναι η άρπα (86,60%) και το φλάουτο (60%).

2.4.2.6. Αποτελέσματα ομάδας Γ-ΕΚΠ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΚΠ

ΜΟΥΣΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
Πιάνο	20%	6,60%	73,30%
Βιολί	6,60%	26,60%	66,60%
Κοντραμπάσο	20%	33,30%	46,60%
Άρπα	13,30%	60%	20%
Εκκλ. όργανο	66,60%	-	33,30%
Χορωδία	-	13,30%	86,60%
Ποντ. Λύρα	60%	-	40%
Μπουζούκι	73,30%	-	26,60%
Νταούλι	73,30%	-	26,60%
Ηλ. Μπάσο	33,30%	6,60%	60%
Φλάουτο	6,60%	26,60%	66,60%
Κλαρινέτο	53,30%	-	46,60%
Τούμπα	73,30%	-	26,60%
Σαξόφωνο	40%	6,60%	53,30%
Ντραμς	33,30%	6,60%	60%

Πίνακας 6: Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής - 6η ομάδα - Γ-ΕΚΠ

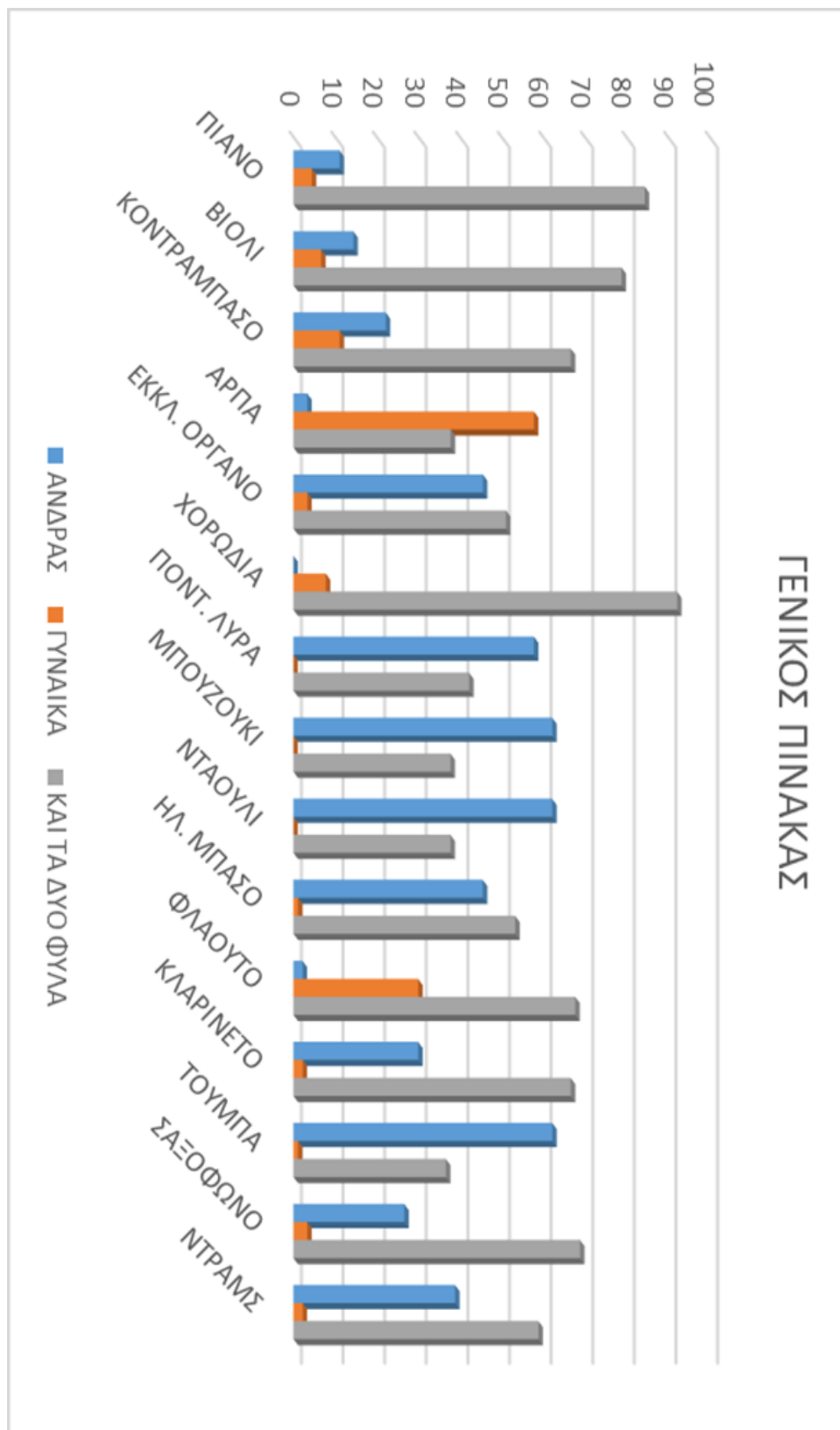
Σχήμα 20: Απαντήσεις της ομάδας Γ-ΕΚΠ

Παρατηρείται ότι για την ομάδα Γ-ΕΚΠ (Σχήμα 20 και Πίνακας 6) τα όργανα που συγκέντρωσαν τα μεγαλύτερα ποσοστά και για τα δύο φύλα είναι: η χορωδία (86,60%), το πιάνο (73,30%), το βιολί (66,60%), το φλάουτο (66,60%), το ηλεκτρικό μπάσο (60%), τα ντραμς (60%), το σαξόφωνο (53,30%), το κοντραμπάσο (46,60%) και το κλαρινέτο (46,60%). Τα όργανα που επιλέχθηκαν κατά ένα μεγάλο ποσοστό από τις φοιτήτριες αυτής της ομάδας ως όργανα που είναι κατάλληλα να μάθουν ως επί το πλείστο οι άνδρες είναι: το μπουζούκι (73,30%), το νταούλι (73,30%), η τούμπα (73,30%), το εκκλησιαστικό όργανο (66,60%), η ποντιακή λύρα (60%) και το κλαρινέτο (53,30%). Το γυναικείο φύλο επιλέχθηκε από την ανωτέρω ομάδα για τα εξής μουσικά όργανα: άρπα (60%), κοντραμπάσο (33,30%), βιολί (26,60%) και το φλάουτο (26,60%).

2.4.2.7. Αποτελέσματα όλων των ομάδων

ΜΟΥΣΚΟ ΟΡΓΑΝΟ	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
Πιάνο	11,07%	4,40%	84,40%
Βιολί	14,40%	6,63%	78,85%
Κοντραμπάσο	22,20%	11,08%	66,63%
Άρπα	3,32%	57,77%	37,77%
Εκκλ. όργανο	45,53%	3,33%	51,08%
Χορωδία	-	7,77%	92,20%
Ποντ. λύρα	57,77%	-	42,22%
Μπουζούκι	62,20%	-	37,75%
Νταούλι	62,18%	-	37,73%
Ηλ. μπάσο	45,50%	1,10%	53,30%
Φλάουτο	2,20%	29,97%	67,73%
Κλαρινέτο	29,97%	2,20%	66,63%
Τούμπα	62,20%	1,10%	36,63%
Σαξόφωνο	26,63%	3,30%	68,87%
Ντραμς	38,85%	2,20%	58,87%

Πίνακας 7 : Γενικά αποτελέσματα της έρευνας

Σχήμα 21: Απαντήσεις όλων των ομάδων

Παρατηρείται ότι υπάρχει μια τάση επιλογής στο σύνολο των συμμετεχόντων για το ανδρικό φύλο στα περισσότερα μουσικά όργανα. Συγκεκριμένα, τα μουσικά όργανα που συγκέντρωσαν μεγάλο ποσοστό συνολικά από όλες τις ομάδες για το ανδρικό φύλο κατά φθίνουσα σειρά είναι το μπουζούκι (62,20%), η τούμπα (62,20%), το νταούλι (62,18%), η ποντιακή λύρα (57,77%), το εκκλησιαστικό όργανο (45,53%) και το ηλεκτρικό μπάσο (45,50%). Φαίνεται ότι η άρπα και το φλάουτο επιλέχθηκαν από όλες τις ομάδες ως τα μόνα μουσικά όργανα που ενδείκνυνται να μάθουν να παίζουν μόνο οι γυναίκες με ποσοστό 57,77% και 29,97% αντίστοιχα. Αρκετά από τα μουσικά όργανα θεωρήθηκαν από όλες τις ομάδες ως όργανα που είναι κατάλληλα να μάθουν να παίζουν και δύο φύλα. Τα μουσικά όργανα που συγκέντρωσαν μεγάλα ποσοστά από όλες τις ομάδες και για τα δύο φύλα είναι κατά φθίνουσα σειρά: η χορωδία (92,20%), το πιάνο (84,40%), το βιολί (78,85%), το σαξόφωνο (68,87%), το φλάουτο (67,73%), το κοντραμπάσο (66,63%), το κλαρινέτο (66,63%), τα ντραμς (58,87%), το ηλεκτρικό μπάσο (53,30%) και το εκκλησιαστικό όργανο (51,08%).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

3.1. Συμπεράσματα της έρευνας

Μέσα από την έρευνα που πραγματοποιήσα παρατήρησα ότι οι απόψεις των φοιτητών, μουσικών και μη-μουσικών, σχετικά με την επιλογή εκμάθησης του μουσικού οργάνου συνεχίζουν να επηρεάζονται από έμφυλα στερεότυπα, όπως είχε παρατηρηθεί και σε προηγούμενη αντίστοιχη έρευνα πριν από δέκα χρόνια (Βασιλειάδου, 2008). Παρατηρήθηκαν όμως διαφορές στο βαθμό επίδρασης αυτών των στερεοτύπων ανάμεσα στις ερευνητικές ομάδες που πήραν μέρος στην έρευνα. Οι διαφορές αυτές ποικίλουν ανάλογα με την ενασχόληση ή μη των φοιτητών με τη μουσική και ανάλογα με το φύλο τους. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, έδειξαν να επηρεάζονται λιγότερο από έμφυλα στερεότυπα σε σχέση με τους φοιτητές του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής.

Μελετώντας τις απαντήσεις των επιμέρους ομάδων των φοιτητών και φοιτητριών του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, οι συμμετέχοντες της ομάδας A-MET(EYP.) φαίνεται ότι επηρεάζονται σε κάποιο βαθμό από έμφυλα στερεότυπα όταν καλούνται να προτείνουν σε κάποιον ένα μουσικό όργανο για να μάθει. Μεγάλο ποσοστό (πάνω από 50%) της ομάδας A-MET(EYP.) επέλεξε το ανδρικό φύλο για τα μουσικά όργανα: μπουζούκι (60%), τούμπα (60%) και νταούλι (53,30%). Επιπλέον, η ανωτέρω ομάδα θεώρησε κατά ένα μεγάλο ποσοστό (60%) ότι η άρπα είναι μουσικό όργανο με το οποίο ενδείκνυται να ασχοληθεί κυρίως το γυναικείο φύλο. Αντίθετα παρατηρείται ότι η ομάδα Γ-MET(EYP.) ως επί το πλείστο δείχνει να μην επηρεάζεται από έμφυλα στερεότυπα. Σχεδόν όλα τα μουσικά όργανα θεωρήθηκαν σε μεγάλο ποσοστό (πάνω από 50%) ότι είναι κατάλληλα να ασχοληθούν με αυτά και τα δύο φύλα. Τα όργανα αυτά είναι: το πιάνο (93,30%), το σαξόφωνο (93,30%), το φλάουτο (86,60%), το κλαρινέτο (86,60%), το εκκλησιαστικό όργανο (80%), τα ντραμς (80%), το κοντραμπάσο (73,30%), το ηλεκτρικό μπάσο (73,30%), η τούμπα (66,60%), η άρπα (60%), η ποντιακή λύρα (60%), το μπουζούκι (60%), και το νταούλι (60%).

Παρατηρείται ότι οι ομάδες A-MET(EYP.) και Γ-MET(EYP.) συμφωνούν στην άποψη ότι τα περισσότερα μουσικά όργανα ενδείκνυται να μάθουν να τα παίζουν

και τα δύο φύλα. Συγκεκριμένα, τα μουσικά όργανα που επιλέχθηκαν και για τα δύο φύλα με βάση τις απαντήσεις των ομάδων A-MET(EYP.) και Γ-MET(EYP.) είναι: το πιάνο (86,60% και 93,30% αντίστοιχα), το βιολί (93,30% και 100% αντίστοιχα), το κοντραμπάσο (80% και 73,30% αντίστοιχα), το εκκλησιαστικό όργανο (60% και 80% αντίστοιχα), η χορωδία (86,60% και 100% αντίστοιχα), η ποντιακή λύρα (60% και για τις δύο ομάδες), το ηλεκτρικό μπάσο (66,60% και 73,30% αντίστοιχα), το φλάουτο (73,30% και 86,60% αντίστοιχα), το κλαρινέτο (86,60% και για τις δύο ομάδες), το σαξόφωνο (80% και 93,30% αντίστοιχα) και τα ντραμς (60% και 80% αντίστοιχα). Οι διαφορές απόψεων που παρατηρούνται ανάμεσα στην ομάδα A-MET(EYP.) και Γ-MET(EYP.) σχετικά με την ενασχόληση μουσικών οργάνων που μπορούν να μάθουν μόνο οι άνδρες αφορούν τα εξής όργανα: μπουζούκι (60% και 40% αντίστοιχα), νταούλι (53,30% και 40% αντίστοιχα) και τούμπα (60% και 33,30% αντίστοιχα). Ενώ η άρπα επιλέχθηκε από την ομάδα A-MET(EYP.) ως όργανο που είναι κατάλληλο να ασχοληθεί με αυτό το γυναικείο φύλο κατά ένα μεγάλο ποσοστό (60%), ενώ για την ομάδα Γ-MET(EYP.) το ποσοστό αυτό ήταν μικρότερο (40%). Διαπιστώνεται ότι η ομάδα Γ-MET(EYP.) δεν επηρεάζεται σε μικρότερο βαθμό από τα στερεότυπα φύλου όταν καλείται να προτείνει σε κάποιον ένα μουσικό όργανο για να ξεκινήσει να μαθαίνει. Παράλληλα η ομάδα A-MET(EYP.) έχει την τάση να επιλέγει το ανδρικό φύλο για τα ελληνικά παραδοσιακά μουσικά όργανα (μπουζούκι (60%), νταούλι (53,30%)) και για την τούμπα (60%). Επιπλέον μεγάλο ποσοστό της ομάδας A-MET(EYP.) θεωρεί ότι η άρπα είναι ένα όργανο που ενδείκνυται να μάθει να παίζει κυρίως το γυναικείο φύλο (60%).

Παρατηρείται ότι για ορισμένα μουσικά όργανα η ομάδα A-MET(ΠΑΡΑΔ.) επέλεξε το ανδρικό φύλο. Η ομάδα A-MET(ΠΑΡΑΔ.) επέλεξε σε ποσοστό πάνω από 50% το ανδρικό φύλο για το νταούλι (53,30%) και την τούμπα (53,30%). Κανένα από τα μουσικά όργανα δεν επιλέχθηκε σε σημαντικό ποσοστό ως όργανο που είναι κατάλληλο να μάθουν μόνο γυναίκες από την παρούσα ομάδα. Παρατηρείται ότι η ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) φαίνεται να επηρεάζεται σε μεγαλύτερο βαθμό από στερεότυπα φύλου σε σχέση με την ομάδα A-MET(ΠΑΡΑΔ.). Συγκεκριμένα σε πολλά από τα μουσικά όργανα η ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) επέλεξε το ανδρικό φύλο. Τα μουσικά όργανα που αξιολογήθηκαν σε μεγάλο ποσοστό (πάνω από 50%) ως μουσικά όργανα με τα οποία ενδείκνυται να ασχοληθεί κυρίως το ανδρικό φύλο είναι: η τούμπα (80%), το εκκλησιαστικό όργανο (66,60%), το νταούλι (66,60%), το ηλεκτρικό μπάσο (66,60%), η ποντιακή λύρα (60%) και το μπουζούκι (53,30%).

Μεγάλο ποσοστό της ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) αξιολόγησε την άρπα ως το μόνο μουσικό όργανο που είναι κατάλληλο κυρίως για γυναίκες (60%).

Οι ομάδες Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) φαίνεται ότι έχουν παρόμοιες απόψεις για τα μουσικά όργανα που θα πρότειναν σε κάποιον να μάθει. Σε αρκετά μουσικά όργανα και η ομάδα Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) αλλά και η ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) επέλεξε και τα δύο φύλα. Πιο αναλυτικά τα μουσικά όργανα που θεώρησαν σε μεγάλο βαθμό ότι είναι κατάλληλα να ασχοληθούν και τα δύο φύλα είναι: το πιάνο (86,60% και 93,30% αντίστοιχα), το βιολί (100% και 66,60% αντίστοιχα), το κοντραμπάσο (86,60% και 53,30% αντίστοιχα), η χορωδία (100% και για τις δύο ομάδες), το φλάουτο (80% και 66,60% αντίστοιχα), το κλαρινέτο (86,60% και 66,60% αντίστοιχα) και το σαξόφωνο (80% και 66,60% αντίστοιχα) και τα ντραμς (60% και 80% αντίστοιχα). Τα μουσικά όργανα που και οι δύο ομάδες επέλεξαν ότι ενδείκνυται να μάθει μόνο το ανδρικό φύλο (σε ποσοστό πάνω από 50%) είναι το νταούλι (53,30% και 66,60% αντίστοιχα) και η τούμπα (53,30% και 80% αντίστοιχα). Η άρπα αξιολογήθηκε από την ομάδα Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 60%, ως μουσικό όργανο με το οποίο ενδείκνυται να ασχοληθεί κυρίως το γυναικείο φύλο. Αντίθετα για την ομάδα Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) το ποσοστό που συγκεντρώθηκε για το γυναικείο φύλο στο όργανο αυτό ήταν μικρότερο (40%).

Επομένως διαπιστώνεται ότι υπάρχει μια τάση από τους φοιτητές αλλά και από τις φοιτήτριες του MET να κατανέμουν τα ελληνικά παραδοσιακά μουσικά όργανα (ποντιακή λύρα, μπουζούκι, νταούλι) σύμφωνα με έμφυλα στερεότυπα στην κατηγορία των μουσικών οργάνων που παίζονται ως επί το πλείστο από άνδρες. Το ίδιο συμβαίνει και με την τούμπα, η οποία επιλέχθηκε σχεδόν από όλες τις ομάδες των φοιτητών και των φοιτητριών μουσικής σε μεγάλο ποσοστό ως ανδρικό όργανο (Α-MET(EYP.) με ποσοστό 60%, Γ-MET(EYP.) με ποσοστό 33,30%, Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 53,30% και Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) με ποσοστό 80%). Επιπλέον παρατηρείται ότι η ομάδα Α-MET(EYP.) και Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) παρουσιάζει ίσο ποσοστό για την άρπα, ως μουσικό όργανο για το γυναικείο φύλο (60% και για τις δύο ομάδες). Παράλληλα η χορωδία θεωρείται και από τις τέσσερις ομάδες, Α-MET(EYP.), Γ-MET(EYP.), Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.) ως μια δραστηριότητα που είναι κατάλληλη να συμμετέχουν και τα δύο φύλα. Πιο αναλυτικά, τα ποσοστά αυτά είναι 86,60%, 100%, 100% και 100% αντίστοιχα. Μικρή τάση επιλογής για το γυναικείο φύλο παρατηρείται από όλες αυτές τις ομάδες για το φλάουτο, αλλά είναι μικρή (26,60%, 13,30%, 20% και 33,30% αντίστοιχα).

Συμπερασματικά η ομάδα Γ-MET(EYP.) σε γενικές γραμμές φαίνεται να είναι πιο ανοιχτή στις απόψεις της και να μην επηρεάζεται ως επί το πλείστο από έμφυλα στερεότυπα όταν καλείται να προτείνει σε κάποιον ένα μουσικό όργανο για να ξεκινήσει να μαθαίνει. Από την άλλη, οι ομάδες Α-MET(EYP.), Α-MET(ΠΑΡΑΔ.) και Γ-MET(ΠΑΡΑΔ.), παρατηρείται ότι επηρεάζονται κατά ένα βαθμό από τα έμφυλα στερεότυπα σε περίπτωση που κληθούν να προτείνουν σε κάποιον ένα μουσικό όργανο. Η επιρροή αυτή αφορά κυρίως τα ελληνικά παραδοσιακά μουσικά όργανα, τα οποία θεωρούν ότι είναι κατάλληλα κυρίως για το ανδρικό φύλο.

Παρόμοια αποτελέσματα είχε και προηγούμενη έρευνα (Βασιλειάδου, 2008) που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας εξίσου με συμμετέχοντες δέκα φοιτητές από το τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης και δέκα φοιτητές του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες μουσικής, και στην έρευνα της Βασιλειάδου (2008), επέλεξαν κυρίως το ανδρικό φύλο για την τούμπα, το νταούλι και την ποντιακή λύρα. Η άρπα, με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας της Βασιλειάδου (2008) αλλά και με βάση τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, εξακολουθεί να θεωρείται για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες μουσικής ως ένα μουσικό όργανο του οποίου η εκμάθηση γίνεται ως επί το πλείστο από το γυναικείο φύλο. Σε γενικές γραμμές όμως τα περισσότερα όργανα επιλέχθηκαν και για τα δύο φύλα και στις δύο έρευνες.

Παράλληλα το γεγονός ότι τα ελληνικά παραδοσιακά μουσικά όργανα (λύρα, μπουζούκι, κλαρίνο) έχουν συνδεθεί με το ανδρικό φύλο επιβεβαιώνεται και στην έρευνα του Βερβέρη (2018). Μια διαφορά μεταξύ της έρευνας του Βερβέρη και της παρούσας έρευνας αφορά την ενασχόληση κάποιου με το τραγούδι. Ενώ στην έρευνα του Βερβέρη (2018) οι μαθητές των Μουσικών Σχολείων πιστεύουν ότι το τραγούδι αποτελεί μια δραστηριότητα με την οποία ενδύκνυται να ασχολούνται ως επί το πλείστο γυναίκες, στην παρούσα έρευνα παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των φοιτητών/τριών επέλεξε ότι με το τραγούδι (χορωδία) είναι κατάλληλο να ασχολούνται εξίσου και τα δύο φύλα.

Οι φοιτητές της ομάδας Α-EΚΠ, παρατηρείται ότι σε περίπτωση που καλούνταν να προτείνουν σε κάποιον ένα μουσικό όργανο για να μάθει να παίζει, επηρεάζονται από έμφυλα στερεότυπα. Τα περισσότερα από τα μουσικά όργανα που αξιολόγησε η ομάδα Α-EΚΠ, έκρινε ότι είναι κατάλληλα να τα μάθει ως επί το πλείστο το ανδρικό φύλο. Τα όργανα αυτά είναι: η ποντιακή λύρα (100%), το μπουζούκι (100%), το νταούλι (86,60%), η τούμπα (73,30%), το ηλεκτρικό μπάσο (66,60%), το

εκκλησιαστικό όργανο (53,30%), το κλαρινέτο (53,30%) και το σαξόφωνο (53,30%). Η ομάδα αυτή επέλεξε σε μεγάλο ποσοστό την άρπα (86,60%) και το φλάουτο (60%), ως μουσικά όργανα που ενδείκνυνται για το γυναικείο φύλο. Η ομάδα Γ-ΕΚΠ φαίνεται να επηρεάζεται εξίσου από έμφυλα στερεότυπα. Μεγάλα ποσοστά σημειώνονται στα περισσότερα μουσικά όργανα για το ανδρικό φύλο. Τα όργανα αυτά είναι τα εξής: μπουζούκι (73,30%), νταούλι (73,30%), τούμπα (73,30%), εκκλησιαστικό όργανο (66,60%), ποντιακή λύρα (60%) και κλαρινέτο (53,30%). Παράλληλα το όργανο που επέλεξε η ομάδα Γ-ΕΚΠ ότι είναι κυρίως για το γυναικείο φύλο είναι η άρπα με ποσοστό 60%, ενώ μικρή τάση επιλογής παρατηρήθηκε για το φλάουτο (26,60%). Αντιθέτως, η ομάδα Γ-ΕΚΠ θεώρησε ότι το φλάουτο είναι κατάλληλο να μάθουν να παίζουν και τα δύο φύλα (σε ποσοστό 66,60%).

Παρατηρείται ότι οι ομάδες Α-ΕΚΠ και Γ-ΕΚΠ έχουν κάνει σχεδόν τις ίδιες επιλογές. Ως όργανα που επιλέχθηκαν και για τα δύο φύλα τόσο από την ομάδα Α-ΕΚΠ όσο και από την ομάδα Γ-ΕΚΠ είναι: το πιάνο (73% και για τις δύο ομάδες), το βιολί (46,60% και 66,60% αντίστοιχα), το κοντραμπάσο (60% και 46,60% αντίστοιχα), η χορωδία (80% και 86,60% αντίστοιχα) και τα ντραμς (53,30% και 60% αντίστοιχα). Επιπλέον, και οι δύο ομάδες φαίνεται να κάνουν ίδιες επιλογές μουσικών οργάνων για το ανδρικό φύλο. Τα όργανα αυτά είναι τα εξής: εκκλησιαστικό όργανο (53,30% και 66,60% αντίστοιχα), ποντιακή λύρα (100% και 60% αντίστοιχα), μπουζούκι (100% και 73,30% αντίστοιχα), νταούλι (86,60% και 73,30% αντίστοιχα), κλαρινέτο (53,30% και για τις δύο ομάδες) και τούμπα (73,30% και για τις δύο ομάδες). Η άρπα θεωρήθηκε τόσο για την ομάδα Α-ΕΚΠ όσο και για την ομάδα Γ-ΕΚΠ το μόνο μουσικό όργανο που ενδείκνυται κυρίως για το γυναικείο φύλο (86,60% και 60% αντίστοιχα). Διαφορά απόψεων μεταξύ αυτών των ομάδων παρατηρείται για ορισμένα μουσικά όργανα. Πιο αναλυτικά, αν και το φλάουτο θεωρείται για ένα μεγάλο ποσοστό της ομάδας Α-ΕΚΠ (60%) ως μουσικό όργανο του οποίου η εκμάθηση αφορά ως επί το πλείστο γυναικες, για την ομάδα Γ-ΕΚΠ το ποσοστό που σημειώνεται στο γυναικείο φύλο για το όργανο αυτό είναι πιο μικρό (26,60%). Η ομάδα Γ-ΕΚΠ κατανέμει το φλάουτο στην κατηγορία των οργάνων που είναι κατάλληλα να μάθουν να παίζουν και τα δύο φύλα με ποσοστό 66,60%.

Αξίζει να επισημανθεί-υπογραμμιστεί ότι ακόμη και σήμερα τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήγαγε η Βασιλειάδου (2008), σχετικά με την επιλογή μουσικών οργάνων που θα ταίριαζαν στο ανδρικό φύλο σύμφωνα με τις απόψεις των φοιτητών/τριών ΕΚΠ, παραμένουν ίδια χωρίς διαφοροποιήσεις.

Τα μουσικά όργανα που επιλέχθηκαν από την ομάδα Α-ΕΚΠ, τόσο στην έρευνα της Βασιλειάδου (2008) όσο και στην παρούσα έρευνα, ως όργανα που το ανδρικό φύλο είναι κατάλληλα να μάθει, είναι τα εξής: τούμπα, ποντιακή λύρα, κλαρινέτο, ηλεκτρικό μπάσο, νταούλι, σαξόφωνο και εκκλησιαστικό όργανο. Παράλληλα, τα μουσικά όργανα που επιλέχθηκαν από την ομάδα Γ-ΕΚΠ για το ανδρικό φύλο, τόσο στην έρευνα της Βασιλειάδου (2008) όσο και στην παρούσα έρευνα, είναι: η τούμπα, το εκκλησιαστικό όργανο, η ποντιακή λύρα, το κλαρινέτο και το νταούλι. Η άρπα θεωρήθηκε και στις δυο έρευνες ότι ανήκει για την ομάδα Α-ΕΚΠ στα μουσικά όργανα που ενδείκνυται να μάθει να παίζει κυρίως το γυναικείο φύλο.

Μια διαφορά που παρατηρείται από την ομάδα Γ-ΕΚΠ είναι ότι, ενώ στην προηγούμενη έρευνα (Βασιλειάδου, 2008) το φλάουτο συγκέντρωσε μεγάλο ποσοστό στο γυναικείο φύλο (60%), στην παρούσα πτυχιακή φαίνεται η άποψη αυτή να εξαλείφεται (26,60%). Αντίθετα, για την ομάδα Α-ΕΚΠ φαίνεται ότι η άποψη αυτή εξακολουθεί να ισχύει (50% στην έρευνα Βασιλειάδου (2008) και 86,60% στην παρούσα έρευνα). Ενώ στην έρευνα της Βασιλειάδου (2008) επιλέχθηκαν το πιάνο και το βιολί ως τα μόνα μουσικά όργανα που είναι κατάλληλα να μάθουν και τα δύο φύλα και για τις δύο ομάδες ΕΚΠ, στην παρούσα πτυχιακή παρατηρείται ότι και οι δύο ομάδες πρόσθεσαν στις επιλογές τους τα ντραμς. Έκπληξη προκαλεί και το γεγονός ότι το κοντραμπάσο, το οποίο έχει συνδεθεί παραδοσιακά με το ανδρικό φύλο και στις δύο έρευνες έχει επιλεγθεί ως όργανο που ενδείκνυται να μάθουν ως επί το πλείστο οι γυναίκες. Συγκεκριμένα, στην έρευνα της Βασιλειάδου (2008) η ομάδα Γ-ΕΚΠ θεώρησε το κοντραμπάσο ως γυναικείο όργανο. Ίδια άποψη φαίνεται να έχουν πλέον οι περισσότεροι φοιτητές και φοιτήτριες του ΕΚΠ. Πιθανόν, οι συμμετέχοντες μη-μουσικοί συγχέουν το κοντραμπάσο με το βιολοντσέλο.

Διαπιστώνεται λοιπόν, ότι οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης επηρεάζονται σε πολύ μικρό βαθμό από έμφυλα στερεότυπα όταν καλούνται να προτείνουν σε κάποιον ένα μουσικό όργανο για να μάθει. Αντίθετα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής φάνηκε ότι επηρεάζονται πολύ περισσότερο από έμφυλα στερεότυπα όταν κληθούν να προτείνουν σε κάποιον να μάθει ένα μουσικό όργανο. Πάντως, παρατηρείται σε όλες τις ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα ότι τείνουν να επιλέγουν περισσότερο το ανδρικό φύλο για τα περισσότερα από τα μουσικά όργανα, παρά το γυναικείο. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες μουσικής είναι πιο ανοιχτοί στις

απόψεις τους. Παράλληλα βλέπουμε ότι οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του ΕΚΠ θεωρούν όλο και περισσότερα μουσικά όργανα ότι είναι και για τα δύο φύλα.

Συμπερασματικά, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που πρόκειται να ασχοληθούν με την εκπαίδευση της μουσικής ή μη στο μέλλον, θα ήταν καλό να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται το συγκεκριμένο θέμα. Ο ρόλος του δασκάλου μουσικής στις ιδέες των μαθητών για τη μουσική και τα μουσικά όργανα είναι ένα θέμα κοινό σε πολλές μουσικές μελέτες που σχετίζεται με το φύλο. Ως μελλοντική εκπαιδευτικός μουσικής θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική τη στάση αντικειμενικότητας των εκπαιδευτικών μουσικής, όταν καλούνται να προτείνουν στους μαθητές να μάθουν κάποιο μουσικό όργανο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενογλωσσηβιβλιογραφία

- Abeles, H. F., & Porter, S. Y. (1978). The sex - stereotyping of musical instruments. *Journal of Research in Music Education*, 26, 65 –75.
- Bruce, R., & Kemp, A. (1993). Sex –stereotyping in children’s preferences for musical instruments. *British journal of Music Education*, 10, 213-217.
- Clawson, M. A. (2017). When women play the bass: Instrument specialization and gender interpretation in alternative rock music. In M., Spicer (Ed), *Rock Music* (pp. 151-168). Routledge.
- Conway, C. (2000). Gender and musical instrument choice. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 146, 116.
- Delzell, J. K., & Leppla, D. A. (1992). Gender association of musical instruments and preferences of fourth-grade students for selected instruments. *Journal of Music Education*, 40, 93- 103.
- Harrison, A. C., & O’Neill, S. A. (2003). Preferences and children’s use of gender-stereotyped knowledge about musical instruments: Making judgments about other children’s preferences. *Sex Roles*, 49, 389–400.
- Howe, M. J. A., & Slobooda, J. A. (1992). Problems experienced by talented young musicians as a result of the failure of other children to value musical accomplishments. *Gifted Education*, 8, 16-18.
- Killian, J.N., & Satrom S. (2011). The Effect of Demonstrator Gender on Wind Instrument Preferences of Kindergarten, Third-Grade, and Fifth-Grade Students. *National Association of Music Education* 29 (2), 13-19.

- Legette, R. M. (1998). Causal beliefs of public school students about success and failure in music. *Journal of Research in Music Education*, 46(1), 102-111.
- Pickering, S., & Repacholi, B. (2001). Modifying children's gender-typed musical instrument preferences: The effects of gender and age. *Sex Roles*, 45(9/10), 623-643.
- Rife, N. A. Shnek, Z. M., Lauby, J. L., & Lapidus, L. B. (2001). Children's satisfaction with private music lessons. *Journal of Research in Music Education*, 49(1), 21-32.
- Wrape, E. R., Dittloff, A. L., & Callahan, J. L. (2016). Gender and musical instrument stereotypes in middle school children. *Applications of Research in Music Education*, 34(3), 40.
- MacKay, R. (2003, 2004). The effects of gender on children's musical instrument choices: A review of the literature. In N.L. Hutchinson (Eds), *Graduate Students Symposium* (2, pp. 81-94). Queen's University.
- O'Neill, S. A. (1997). Gender and music. In D. J. Hargreaves & A. C. North (Eds.), *The social psychology of music* (pp. 46-63). Oxford: Oxford University Press.
- O'Neill, S. A., & Boulton, M. J. (1995). Is there a gender bias towards musical instrument? *Music Journal*, 60, 385-389.
- Sinsel, T., Dixon, Jr., W.E., & Blades Zeller, E. (1997). Psychological sex type and preferences for musical instruments in fourth and fifth grades. *Journal of Research in Music Education*, 45, 390-401.
- Stronsick, L. M., Tuft S. E., Incera S., & MacLennan C.T. (2018). Masculine harps and feminine horns: Timbre and pitch level influence gender ratings of musical instruments. *Society for Education, Music, and Psychology Research*, 46(6), 896-912.

Ελληνικήβιβλιογραφία

Βασιλειάδου, Ξ. (2008). *Επιλογή ενός μουσικού οργάνου σε σχέση με το φύλο. Έρευνα ερωτηματολογίου σε φοιτητές των Τμημάτων Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης και Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής* (μη δημοσιευμένη πτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.

Βερβέρης, Α. (2018). Έμφυλα στερεότυπα και καταμερισμός στη Μουσική Εκπαίδευση: Η περίπτωση της διδασκαλίας λαϊκών και παραδοσιακών οργάνων σε δύο Μουσικά Σχολεία της περιφέρειας. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 7(1), 109-120.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το παρόν ερωτηματολόγιο δίνεται στο πλαίσιο της εκπόνησης πτυχιακής εργασίας στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Η συμμετοχή στην έρευνα είναι ανώνυμη και εθελοντική. Η συμμετοχή σας ωστόσο εκτιμάται ιδιαίτερα.

Σας ευχαριστώ,
Ανδρανώτη Δέσποινα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

- Άνδρας
- Γυναίκα

Ηλικία:

Τμήμα:

- Μ.Ε.Τ. / Κατεύθυνση: (φοιτητές Μ.Ε.Τ.)
- Ε.Κ.Π.

Έτος σπουδών:

Μουσικό όργανο:

 <p>ΠΙΑΝΟ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΒΙΟΛΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΚΟΝΤΡΑΜΠΙΑΣΟ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
 <p>ΑΡΠΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΙΑΣΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΧΟΡΩΔΙΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ

 <p>ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΛΥΡΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΝΤΑΟΥΛΙ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
 <p>ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ ΜΠΑΣΟ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΦΛΑΟΥΤΟ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΚΛΑΡΙΝΕΤΟ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ
 <p>ΤΟΥΜΠΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΣΑΞΟΦΩΝΟ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ 	 <p>ΝΤΡΑΜΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ΑΝΔΡΑΣ ☐ ΓΥΝΑΙΚΑ ☐ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ

